

ZÁKON

č. 21/1992 Sb.
ze dne 20. prosince 1991

O BANKÁCH

Ve znění zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 156/1994 Sb., zákona č. 83/1995 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 61/1996 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 16/1998 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 239/2001 Sb., zákona č. 319/2001 Sb., zákona č. 126/2002 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 439/2004 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 443/2006 Sb., zákona č. 159/2006 Sb., zákona č. 37/2007 Sb., zákona č. 120/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 216/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 230/2008 Sb., zákona č. 254/2008 Sb., zákona č. 433/2008 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 215/2009 Sb., zákona č. 230/2009 Sb., zákona č. 287/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 156/2010 Sb., zákona č. 160/2010 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 41/2011 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 37/2012 Sb., zákona č. 254/2012 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 227/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 135/2014 Sb., zákona č. 219/2015 Sb., zákona č. 220/2015 Sb., zákona č. 375/2015 Sb. a zákona č. 258/2016 Sb.

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky
se usneslo na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1

(Vymezení pojmů)

(1) Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie¹⁾, zároveň navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie²⁷⁾ a upravuje některé vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank se sídlem na území České republiky, včetně jejich působení mimo území České republiky, a dále některé vztahy související s působením zahraničních bank na území České republiky. Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které

- a) přijímají vklady od veřejnosti, a
- b) poskytují úvěry,
a které k výkonu činností podle písmen a) a b) mají bankovní licenci (dále jen „licence“) (§ 4).

(2) Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) vkladem svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu;
- b) úvěrem v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky.

(3) Banka může, kromě činností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b), vykonávat tyto další činnosti, má-li je povoleny v jí udělené licenci,

- a) investování do cenných papírů na vlastní účet,
- b) finanční pronájem (finanční leasing),
- c) platební styk a zúčtování,
- d) vydávání a správu platebních prostředků, například platebních karet a cestovních šeků,
- e) poskytování záruk,
- f) otvírání akreditivů,
- g) obstarávání inkasa,
- h) poskytování investičních služeb podle zvláštního právního předpisu,^{1b)} s tím, že se v licenci uvede, které hlavní investiční služby a činnosti a doplňkové investiční služby je banka oprávněna poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům podle zvláštního právního předpisu,^{1b)}
- i) finanční makléřství; spočívá-li finanční makléřství ve zprostředkování spotřebitelského úvěru, může banka tuto činnost vykonávat pouze tehdy, je-li některou z osob oprávněných zprostředkovávat spotřebitelský úvěr podle zákona upravujícího spotřebitelský úvěr,
- j) výkon funkce depozitáře,
- k) směnářskou činnost,

- l) poskytování bankovních informací,
- m) obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami, které nejsou investičním nástrojem, a se zlatem,
- n) pronájem bezpečnostních schránek,
- o) provádění administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů,
- p) činnosti, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v písmenech a) až o) a v odstavci 1.

(4) Banka nesmí vykonávat jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v licenci; to neplatí pro činnosti vykonávané pro jiného, pokud souvisejí se zajištěním jejího provozu a provozu jí ovládaných jiných bank, spořitelních a úvěrních družstev, obchodníků s cennými papíry, pojišťoven, zajišťoven, finančních institucí a podniků pomocných služeb. Banka může vykonávat působnost kontaktního místa veřejné správy, je-li držitelem autorizace podle zvláštního zákona. Banka může vykonávat činnost akreditované osoby podle zákona upravujícího činnost akreditovaných osob na finančním trhu, je-li akreditovanou osobou podle takového zákona.

(5) Pokud je k výkonu některé z činností uvedených v odstavci 3 třeba povolení České národní banky podle zákonů upravujících regulaci poskytování některých finančních služeb a žadatel prokáže splnění všech stanovených podmínek pro udělení takového povolení, povolí Česká národní banka výkon této činnosti v licenci.

(6) Bankovní činnosti uvedené v odstavci 1 písm. a) a b) a v odstavci 3 může vykonávat na území České republiky rovněž zahraniční banka prostřednictvím své pobočky (dále jen „pobočka zahraniční banky“); zahraniční banka a) se sídlem v členském státě Evropské unie nebo ve státě, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „členský stát“), která požívá výhody jednotné licence podle práva Evropské unie (§ 5a), vykonává tyto činnosti prostřednictvím pobočky této zahraniční banky (dále jen „pobočka banky z členského státu“), b) se sídlem v jiném než členském státě vykonává tyto činnosti prostřednictvím pobočky této zahraniční banky (dále jen „pobočka banky z jiného než členského státu“), pokud jí byla udělena Českou národní bankou licence (§ 5) a pouze v rozsahu udělené licence.

(7) Licence obsahuje jmenovité vymezení povolené činnosti a může obsahovat vymezení rozsahu povolené činnosti, nikoliv však ve smyslu omezení počtu jednotlivých obchodních případů, a dále může obsahovat stanovení podmínek, které musí banka nebo pobočka banky z jiného než členského státu splnit před zahájením kterékoliv povolené činnosti, popřípadě je dodržovat při výkonu kterékoliv povolené činnosti.

(8) Právní postavení České národní banky upravuje zvláštní zákon.²⁾

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2005/1/ES a 2009/14/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES.

Směrnice Komise 2007/14/ES ze dne 8. března 2007, kterou se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením směrnice 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/44/ES ze dne 5. září 2007, kterou se mění směrnice Rady 92/49/EHS a směrnice 2002/83/ES, 2004/39/ES, 2005/68/ES a 2006/48/ES, pokud jde o procesní pravidla a hodnotící kritéria pro obezřetnostní posuzování nabývání a zvyšování účastí ve finančním sektoru.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES ze dne 16. září 2009, kterou se mění směrnice 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2007/64/ES, pokud jde o banky přidružené k ústředním institucím, některé položky kapitálu, velkou angažovanost, režimy dohledu a krizové řízení.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad zásadami odměňování.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/78/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

^{1b)} Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

²⁾ Zákon ČNR č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 60/1993 Sb.

²⁷⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

K § 1

1. Zákon upravuje „některé vztahy“ související se vznikem, podnikáním a zánikem bank. Jde o **veřejnoprávní úpravu** postavení a podnikání **zvláštního druhu podnikatelů**. **Právo podnikat** je zakotveno v čl. 26 Listiny. Právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost upravuje Listina jako samostatné právo, které náleží i právnickým osobám. Podnikání není výslovně definováno v současně účinných právních předpisech. Vymezení pojmu lze dovodit z definice podnikatele obsažené v § 420 odst. 1 obč. zák. jako výdělečnou činnost vykonávanou na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Podle čl. 26 odst. 2 Listiny může zákon stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností, v důsledku čehož **může být podmíněno či omezeno i právo na podnikání**. Zákonnou úpravu vztahů souvisejících se vznikem, podnikáním a zánikem bank se sídlem na území České republiky, včetně jejich působení mimo území České republiky, a dále některých vztahů souvisejících s působením zahraničních bank na území České republiky lze shledat za ústavně konformní.

2. Zákon o bankách **nepředstavuje právní předpis komplexní povahy**. Podnikání v bankovníctví je upraveno jednak obecnou právní úpravou, jednak podléhá

poměrně podrobné zvláštní regulaci, neboť má závažné dopady do majetkové a ekonomické sféry celé společnosti. Zákon o bankách je tedy **zvláštním právním předpisem**, který bude mít přednost před obecnou právní úpravou. V praxi to znamená, že například ustanovení občanského zákoníku o podnikatelích nebo zákona o obchodních korporacích o právnických osobách, resp. akciové společnosti se na banku použijí jen tehdy, pokud zákon o bankách nestanoví jinak. Na banky a jejich podnikání se vztahují i jiné právní předpisy, a proto vždy bude třeba zkoumat, zda úprava obsažená v zákoně o bankách nestanoví odchylně nebo použití jiné právní úpravy nevylučuje.

3. Zákon byl přijat 20. prosince 1991, tj. v období provádění ekonomických reforem po změně polického systému. Tento zákon v historickém kontextu stanovil **základní požadavky na činnost bank** spočívající především v měnové stabilitě, efektivnosti a plynulosti peněžního oběhu a platebního styku. Podle důvodové zprávy k návrhu zákona byly do jeho textu zahrnuty požadavky vyplývající z tehdy platných direktiv Evropských společenství pro obchodní bankovníctví. **Liberálnost právní úpravy** záležela v tom, že umožnila vstup zahraničního kapitálu do sféry bankovníctví a možnosti vytvoření konkurence v obchodním bankovníctví. Banka byla definována nově jako **instituce, která přijímá vklady a poskytuje úvěry**, což již tehdy vycházelo z definice druhé směrnice Rady Evropských společenství (směrnice 77/91/ES). Výkon těchto činností byl vázán na poskytnutí povolení působit jako banka. O udělení povolení rozhodovala Státní banka československá (po rozdělení federálního státu Česká národní banka) po projednání s příslušným ministerstvem financí. Banky mohly vykonávat i další činnosti vyplývající ze zákona uvedené v povolení. **Dohled nad bankami** byl svěřen centrální bance (SBČS, ČNB). Od roku 1991 byl zákon často novelizován. Jednotlivé změny a úpravy byly vyvolány zejména vstupem České republiky do Evropské unie, rozšiřováním unijního práva a zároveň i požadavky praxe.

K odst. 1

4. **Vztah k unijním předpisům** vyjadřuje již první věta odst. 1. V duchu současné legislativní praxe úprava uvádí, že zákon jednak zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a jednak navazuje na přímo použitelné nařízení EP a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012. Odkaz na příslušné předpisy Evropské unie má **informační povahu**. Adresát se z poznámky pod čarou dozví, které evropské předpisy již byly začleněny do textu zákona, a podle potřeby může i vyhledat jejich text. Přijímání předpisů na úrovni Evropské unie je dáno požadavkem obsaženým v čl. 26 SFEU, podle kterého Unie přijímá opatření k vytvoření nebo zajištění fungování vnitřního trhu v souladu s příslušnými ustanoveními Smluv. Vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Bankovníctví lze zahrnout do **oblasti služeb a kapitálu**. Bankovníctví lze zařadit mezi služby zahrnující činnosti obchodní povahy. Článek 57 SFEU stanoví, že aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva usazování, může

poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost v členském státě, kde je služba poskytována, za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním státním příslušníkům. Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce SFEU, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení, nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak. Podle čl. 58 odst. 2 SFEU liberalizace bankovních a pojišťovacích služeb, které jsou spojeny s pohybem kapitálu, se uskuteční v souladu s liberalizací pohybu kapitálu. Článek 63 SFEU zakazuje všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.

5. Obsahově právní úpravu zákona ovlivňují zejména **směrnice Evropského parlamentu a Rady**. Zákon transponuje směrnice uvedené v poznámce pod čarou č. 1, které obsahují regulaci bank a jejich podnikání. Směrnice upravují různé požadavky a bude o nich pojednáno při výkladu jednotlivých ustanovení zákona. Nejobecnější úpravu požadavků a podmínek obsahuje směrnice EP a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES. V zájmu přehlednosti a s cílem zajistit soudržné uplatňování ustanovení byla dřívější úprava sloučena do nových právních aktů, které se vztahují jak na úvěrové instituce, tak na investiční podniky, a to do této směrnice a do nařízení EP a Rady (EU) č. 575/2013. Tato směrnice mimo jiné obsahuje ustanovení upravující udělování povolení k podnikání, nabývání kvalifikované účasti, výkon svobody usazování a volného pohybu služeb, pravomoci orgánů dohledu domovských a hostitelských členských států v tomto ohledu a ustanovení upravující počáteční kapitál a kontrolu v rámci dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky. Hlavním cílem a předmětem této směrnice je koordinovat vnitrostátní ustanovení týkající se přístupu k činnosti úvěrových institucí a investičních podniků, způsobů jejich řízení a rámce dohledu. Směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES obsahovaly i obezřetnostní požadavky na úvěrové instituce a investiční podniky. Tyto požadavky jsou nově upraveny v nařízení (EU) č. 575/2013, které stanoví jednotné a přímo aplikovatelné obezřetnostní požadavky pro úvěrové instituce a investiční podniky, neboť tyto požadavky úzce souvisejí s fungováním finančních trhů, pokud jde o objem aktiv, které úvěrové instituce a investiční podniky drží. Tyto směrnice je vhodné vykládat společně s nařízením (EU) č. 575/2013 a společně s uvedeným nařízením tvoří právní rámec upravující bankovní činnosti, rámec dohledu a obezřetnostní pravidla pro úvěrové instituce a investiční podniky. Směrnice 2013/36/EU v čl. 3 odst. 1 bod 1 užívá obecnější pojem úvěrová instituce. Úvěrová instituce je definována v čl. 4 odst. 1 bod 1 nařízením č. 575/2013 jako podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.

6. Zákon definuje **pojem banka**. Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které (a) přijímají vklady od veřejnosti, a (b) poskytují

úvěry a které k výkonu činností podle písmen (a) a (b) mají bankovní licenci. Základním prvkem definice je požadavek bankovní licence. Žádná instituce splňující jinak ostatní podmínky definice není bankou, nemá-li bankovní licenci. Materiální naplnění definičních znaků při absenci bankovní licence neznamená, že je subjekt zcela vyloučen z působnosti tohoto zákona. Novela provedená zákonem č. 135/2014 Sb. nově koncipovala úpravu správního trestání vložím částí dvanácté. Na základě požadavků obsažených v čl. 66 odst. písm. a) a b) směrnice EP a Rady 2013/36/EU byly nově upraveny přestupky fyzických osob a správní delikty právnických osob a podnikajících osob fyzických. Přestupku, resp. správní deliktu se dopustí ten, kdo přijme vklad nebo zahájí činnost, ke které je třeba licence podle tohoto zákona, bez této licence. Pravomoc k uložení trestu je svěřena České národní bance.

7. Další definiční znaky banky uvedené v ustanovení jednak vymezují činnosti charakterizující banku z hlediska její **ekonomické podstaty** (tj. přijímání vkladů a poskytování úvěrů) a jednak stanoví zvláštní právní požadavky (sídlo, právní forma obchodní korporace). Zákon obsahuje definici stanovící **formální podmínky** k jejímu naplnění.

8. **Udělením bankovní licence** získává instituce postavení banky a je zároveň oprávněna k provozování činnosti podle licence. Pokud banka neprovozuje činnosti uvedené v licenci, neztrácí postavení banky. Důvodem k odnětí licence může být skutečnost, že banka nezahájila činnost do 12 měsíců ode dne udělení bankovní licence nebo jestliže po dobu 6 měsíců nepřijímá vklady od veřejnosti nebo neposkytuje úvěry (§ 34 odst. 2). Uvedená právní konstrukce podporuje formální pojetí definice banky.

9. Definice banky až do novely provedené zákonem č. 303/2013 Sb. byla omezena pouze pro účely zákona o bankách. K tomuto omezení nebyl žádný zřetelný důvod, protože žádný jiný právní předpis neobsahoval odlišnou definici banky. Vypuštění omezení definice pouze na zákon o bankách nebylo nikterak odůvodněno, ale lze je považovat za žádoucí krok k jednotnosti právního řádu.

10. Vedle pojmu „banka“ se lze setkat i s pojmem „**peněžní ústav**“ v právních předpisech platných [např. § 41 odst. 6 zák. č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, nebo v § 47a zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)], i ve znění dříve platných předpisů (např. § 540 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Pojem peněžní ústav měl historické kořeny (např. § 194 Císařského patentu č. 208/1854 ř. z.) a lze jej považovat za širší pojem než banka. Vzhledem k neexistenci definice peněžního ústavu v právních předpisech bude záležet na konkrétních okolnostech každého případu, jaké instituce se pod tento pojem začlení (např. banka, spořitelna a úvěrní družstvo, státní peněžní ústav). Zvláštním případem je úprava obsažená v § 260 o. s. ř., která zavědla legislativní zkratku „peněžní ústav“ pro označení vyjmenovaných institucí.

11. Zákon požaduje, aby banka byla právnická osoba ve formě **akciové společnosti**. Až do účinnosti novelizace provedené zákonem č. 41/2011 Sb. zákon o bankách požadoval, aby banky byly založeny jako akciové společnosti. Účelem této úpravy bylo zajistit nejen to, aby banka byla akciovou společností v době zřízení (udělení povolení), ale i po celou dobu své existence, tj. aby nedocházelo

k přeměně této právnické osoby. Novelizace provedená zákonem č. 41/2011 Sb. umožnila požádat o bankovní licenci spořitelnímu a úvěrovému družstvu, které současně požádá o souhlas se změnou právní formy spořitelního a úvěrního družstva na akciovou společnost. V důsledku této změny bylo třeba provést i změnu, která dovolila, aby bankovní licenci obdržela akciová společnost, která se stala akciovou společností přeměnou. Podle současné úpravy není pochyb o tom, že banka musí mít formu akciové společnosti po celou dobu své existence. Změna právní formy akciové společnosti, která je bankou, by byla v rozporu s definicí banky, nicméně není výslovně uvedena jako důvod k odnětí bankovní licence. K odnětí bankovní licence by pro neplnění podmínek však dojít muselo.

12. Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií. Právní úpravu akciové společnosti obsahují zejména § 243 a násl. z. o. k. Akciová společnost může mít dualistický nebo monistický systém vnitřní struktury. Zákon pro banky nepředepisuje, který systém vnitřní struktury mají použít. Právní úprava zákona ponechává rozhodnutí o systému vnitřní struktury na vůli akciové společnosti; pro každý systém však platí určité organizační požadavky (§ 8 a násl.).

13. S přihlédnutím k čl. 10 nařízení Evropské komise č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE), banka může mít právní formu **evropské společnosti** (*Societas Europaea*). Podle tohoto ustanovení se k evropské společnosti v každém členském státě přistupuje tak, jako by se jednalo o akciovou společnost založenou podle práva členského státu, ve kterém má sídlo.

14. Požadavek, aby banka byla akciovou společností, není stanoven ve směrnici 2013/36/EU, protože ta uvažuje i s jinými právními formami bank (např. čl. 14). Požadavky na kapitálovou vybavenost a organizační uspořádání by mohly splnit i jiné formy obchodních společností. Právní úprava zákona o bankách však jinou formu než akciovou společnost pro banku nepřipouští.

15. Definičním znakem banky je její **sídlo** v České republice. Ustanovení § 136 obč. zák. stanoví, že při ustavení právnické osoby se určí její sídlo. Zapisuje-li se právnická osoba do veřejného rejstříku, postačí, pokud zakladatelské právní jednání uvede název obce, kde je sídlo právnické osoby; do veřejného rejstříku však právnická osoba navrhne zapsat plnou adresu sídla. Právní úprava nevymezuje, co to sídlo je. Koncepce úpravy sídla v občanském zákoníku vychází z teorie zapsaného sídla právnické osoby, proto zapsané sídlo bude rozhodující pro posouzení splnění podmínky stanovené v zákoně. Pokud by však banka měla skutečné sídlo, tj. místo, odkud je právnická osoba řízena, kde zasedají její statutární orgány apod., mimo území České republiky, mohl by se každý dovolat tohoto sídla podle § 137 obč. zák. Umístění skutečného sídla mimo území ČR by bylo možno považovat za určitých okolností za nedostatek v činnosti banky a ČNB by mohla požadovat odstranění tohoto nedostatku. Požadavek, aby skutečné sídlo bylo na území České republiky, lze dovodit i z čl. 13 odst. 2 směrnice 2013/36/EU, podle kterého každý členský stát vyžaduje, aby úvěrová instituce, která je právnickou osobou a která má podle vnitrostátního práva, kterým se řídí, sídlo, měla skutečné správní ústředí v členském státě, kde má své sídlo.

16. **Zahraníční banky** mohou vykonávat bankovní činnosti na území České republiky prostřednictvím své pobočky na základě podmínek stanovených zákonem a v zákoně je pro ně užívána legislativní zkratka „pobočky zahraniční banky“.

17. Formální pojetí definice banky klade hlavní důraz na **bankovní licenci**. K udělení bankovní licence žadateli je oprávněna Česká národní banka. Postup a podmínky rozhodování jsou stanoveny zejména v § 4 a násl. zákona. Vzhledem ke skutečnosti, že bez bankovní licence nesmí zásadně nikdo přijímat vklady od veřejnosti, je udělení bankovní licence právním předpokladem pro zahájení této činnosti držitelem licence. Znamená to, že pro udělení bankovní licence nemůže ČNB požadovat splnění všech definičních znaků stanovených v § 1 odst. 1 zákona, neboť žadatel do udělení licence vklady přijímat nesmí. V tomto okamžiku půjde spíše o prokázání připravenosti k provozování služeb požadovaných v žádosti o udělení bankovní licence.

18. Do novelizace provedené zákonem č. 126/2002 Sb. zákonná úprava označovala rozhodnutí ČNB jako **povolení působit jako banka**. Provedení změny na bankovní licenci bylo odůvodněno tím, že tento pojem je mezinárodně srozumitelnější. Na základě přechodných ustanovení novely byly vydány ve správním řízení zahájeném z vlastního podnětu bez návrhu všem bankám působícím dle dosavadních právních předpisů (tj. na základě povolení působit jako banka) na území ČR bankovní licence.

19. Právní definice banky vymezuje dvě hlavní bankovní činnosti, kterými jsou přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Jde o činnosti, které jsou ekonomickou podstatou bankovníctví. Banky shromažďují volné peněžní zdroje od veřejnosti, aby je poskytly osobám, kterým slouží k uspokojení potřeb. Zákonná úprava rozlišuje mezi přijímáním vkladu a poskytováním úvěru. Z ekonomického hlediska mezi vkladem a úvěrem příliš rozdílu nenalezneme, oboje představuje poskytnutí peněžních prostředků jiné osobě. Zákon v § 1 odst. 2 definuje **vklad** jako „svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu“. Uvedená definice je omezena pouze pro účely zákona, a nelze ji tedy bez dalšího vztáhnout na jiné právní úpravy. Z definice vyplývá, že vklad představují peněžní prostředky. Je tedy zřejmé, že pod vklad nelze pro účely tohoto zákona podřadit jiné komodity (např. cenné papíry, drahé kameny, nerostné suroviny). Peněžní prostředky musí být poskytnuty („svěřeny“) bance. Jde o obecné vyjádření, které nespécifikuje povahu závazku ani důvod jeho vzniku. Hlavním důvodem vzniku závazku mezi bankou a vkladatelem bude zpravidla smlouva (např. smlouva o účtu, jednorázovém vkladu, nepojmenovaná smlouva, ale i smlouva o úvěru, pokud je banka úvěrovanou stranou). Banka je povinna poskytnuté peněžní prostředky vrátit vkladateli. Podmínky vrácení vkladu budou určeny zpravidla ve smlouvě nebo stanoveny v právní úpravě. Vkladatel bude věřitelem a bude mít za bankou pohledávku odpovídající vkladu a banka bude evidovat dluh vůči vkladateli. Pojmu vklad podle této právní úpravy nevyhoví vklad (sázka) podle § 1 zák. č. 102/1992 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, neboť při zaplacení vkladu (sázky) se účastníkovi loterie nebo jiné podobné hry návratnost vkladu nezaručuje.

K odst. 2

20. Definice pojmu vklad neřeší otázku **vlastnictví peněžních prostředků**, tj. zda peněžní prostředky svěřené vkladatelem bance přecházejí z vlastnictví vkladatele do vlastnictví banky. V praxi ve většině případů převzetím svěřených peněžních prostředků přecházejí tyto prostředky do vlastnictví banky a slouží bance jako zdroj pro provádění tzv. aktivních obchodů, tj. obchodů, kdy banka má postavení věřitele (např. poskytování úvěrů). Vždy však bude záležet na sjednaných podmínkách ve smlouvě zakládající právní důvod k poskytnutí vkladu. Vlastnictví vložených prostředků bude vyjádřeno rovněž v účetnictví banky.

21. Právní úprava stanoví definiční znak spočívající v tom, že banka přijímá vklady od veřejnosti. **Pojem veřejnost** není v právních předpisech vymezen a bude jej vždy nutno posuzovat podle konkrétních okolností případu. Obecně se lze ztotožnit s pojetím, že termín „veřejnost“ zahrnuje fyzické nebo právnické osoby, u nichž se předpokládá nutnost právní ochrany, zatímco u subjektů, které takovou ochranu nepotřebují, jako např. ty, které jsou financovány z prostředků získaných pouze na mezibankovních trzích, se vychází z toho, že pod definici „veřejnosti“ nespádají. Proto jakákoli právnická či fyzická osoba jiná než úvěrová či finanční instituce bude kvalifikována jako „veřejnost“ pro účely definice úvěrové instituce [stanovisko Evropské centrální banky ze dne 5. prosince 2008 k návrhu směrnice o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností (CON/2008/84)]. Právní úprava stanoví jako jeden z definičních znaků banky přijímání vkladu od veřejnosti a zároveň zakazuje tuto činnost komukoli bez bankovní licence. Vágnost pojmu veřejnost ve vztahu k definičnímu znaku banky nečiní problémy, avšak při posuzování dodržení podmínek zákazu jde o složitější otázku určení mezi legálního postupu.

22. Definičním znakem banky je rovněž poskytování úvěrů. Jde o činnost banky, kterou si obstarává zdroje pro financování svých nákladů a případný zisk. Úvěr je v odst. 2 vymezen opět pouze pro účely tohoto zákona jako „v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky“. Pojem úvěr je nutno chápat v širokém pojetí odpovídajícím ekonomickému významu tohoto pojmu, nelze jej omezovat pouze na poskytnutí peněžních prostředků označené jako úvěr. Formulace „v jakékoliv formě“ nasvědčuje tomu, že zákonodárce klade důraz na poskytnutí peněžních prostředků stanoveným způsobem, a nikoli na formu, v jaké jsou peníze poskytovány. Tomuto pojetí odpovídá i úprava obsažená v § 43 zákona, která půjčky poskytnuté před účinností zákona považuje za úvěry podle tohoto zákona. Právním důvodem úvěru bude zpravidla smlouva, která stanoví podmínky, za kterých se peněžní prostředky poskytují. Zpravidla půjde o smlouvu o úvěru (§ 2395 a násl. obč. zák.), ale může jít i o jiné smlouvy. Podstatnými náležitostmi smlouvy o úvěru je závazek úvěrujícího, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

23. Zákon u úvěru neklade výslovně důraz na povinnost vrátit poskytnuté peněžní prostředky tak, jako v případě vkladu. Z toho nelze dovodit, že poskytnuté peněžní

prostředky není třeba bance vrátit. **Návratnost poskytnutých peněžních prostředků** je charakteristickým znakem úvěru. Tuto skutečnost lze rovněž dovodit z definice úvěru, která stanoví, že peněžní prostředky mohou být poskytnuty pouze dočasně. Banka bude úvěrujícím, a tudíž věřitelem, a úvěrovaný dlužníkem, který bude mít povinnost vrátit poskytnuté peněžní prostředky. Definiční znak ustanovení pro poskytování úvěrů neobsahuje podmínku, aby úvěry byly poskytovány veřejnosti, tak jak je to stanoveno v případě přijímání vkladů. Banka může poskytovat úvěry i omezenému okruhu osob nebo jedné osobě (např. jiné bance), které nelze považovat za veřejnost.

24. Podmínky přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů jsou v zákoně uvedeny **kumulativním výčtem**, což znamená, že banka je povinna přijímat vklady od veřejnosti a zároveň poskytovat úvěry. Banka s bankovní licencí, která by pouze přijímala vklady od veřejnosti nebo pouze poskytovala úvěry, by neplnila definiční znaky stanovené pro banku a mohla by jí být odňata bankovní licence.

25. Z právní úpravy obsažené v § 2 vyplývá, že poskytování úvěrů není omezeno pouze na banky a že úvěry mohou poskytovat i jiné osoby. K poskytování úvěrů není třeba bankovní licence, ale pokud jde o podnikatelskou činnost, může být státem regulována (např. zák. č. 145/2010 Sb.).

26. Podle § 7 vede úplný seznam bank a poboček zahraničních bank působících na území České republiky Česká národní banka; je k nahlédnutí v ústředí a pobočkách ČNB, která jej uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K odst. 3

27. Přijímání vkladu od veřejnosti a poskytování úvěrů jsou tzv. **hlavní bankovní činnosti**. Vedle těchto činností banky tradičně vykonávají i další činnosti. Podle odst. 3 banka může vykonávat další činnosti uvedené výčtem v tomto odstavci, pouze pokud je má povoleny v bankovní licenci. Až do novelizace provedené zákonem č. 126/2002 Sb. banky působily na základě povolení a koncepce právní úpravy vycházela z toho, že v právní úpravě byl stanoven taxativní výčet činností, které banka vykonávat mohla, pokud je výslovně neměla vyloučeny v povolení působit jako banka. Při procesu přelicencování bank, ke kterému bylo přistoupeno na základě této novely, každá banka obdržela bankovní licenci, z jejíhož obsahu bylo patrné, ke kterým činnostem je oprávněna.

28. Právní úprava v odst. 3 obsahuje **demonstrativní výčet činností**, které banka může vykonávat, má-li je povoleny v jí udělené bankovní licenci. Povaha výčtu je dána ustanovením pod písm. p), které umožňuje ČNB povolit v bankovní licenci výkon i dalších v zákoně výslovně nestanovených činností. Toto pojetí umožňuje ČNB povolovat v bankovní licenci i případně nově se objevivší činnosti související s novými bankovními produkty, jejichž existenci zákon nemůže předpokládat. Česká národní banka je však při rozhodování o udělení povolení vázána tím, že činnost musí mít souvislost s činnostmi vyjmenovanými v zákoně.

29. Směrnice 2013/36/EU obsahuje přílohu I Seznam činností podléhajících vzájemnému uznání. Činnosti obsažené v tomto seznamu mohou být určitou legislativní inspirací pro úpravu bankovních činností v zákoně.

30. **Investování do cenných papírů na vlastní účet** je bankovní činnost, jejíž podstatou je, že banka, která tuto činnost vykonává, se stává stranou uzavírané smlouvy a přímo sama nese ekonomický prospěch nebo ztrátu z tohoto obchodu. Cenný papír je vymezen v § 514 obč. zák. jako listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Zaknihované cenné papíry nově občanský zákoník za cenné papíry nepovažuje (§ 525 obč. zák.). Přesto se lze domnívat, že povolení k investování do cenných papírů na vlastní účet obsahuje i oprávnění k investování do zaknihovaných cenných papírů, protože omezení pouze na cenné papíry v listinné podobě by nedávalo smysl. Činnost záležející v investování do cenných papírů na vlastní účet nelze ztotožnit s činností obchodování s investičními nástroji na vlastní účet uvedenou v § 4 odst. 2 písm. c) z. p. k. t. Obchodování s investičními nástroji na vlastní účet představuje hlavní investiční službu, která je uvedena pod písm. h) tohoto odstavce.

31. **Finanční pronájem** (finanční leasing) je zvláštní činnost spočívající v tom, že předmět nájmu je svěřen do užívání nájemci, který za užívání platí nájemné a nese rizika a užítky spojené s předmětem nájmu. V praxi se rozlišuje finanční a operativní leasing. Finanční leasing je charakterizován tím, že najatou věc nájemce na konci nájemního vztahu získá do svého vlastnictví. Operativní leasing spočívá v tom, že pronajímatel poskytne nájemci jím vybraný předmět leasingu do užívání za účelem dlouhodobého užívání předmětu leasingu bez toho, že by nájemce nesl rizika a užítky spojené s vlastnictvím předmětu leasingu, a bez jakéhokoliv smluvního nároku na možný přechod vlastnictví předmětu vlastnictví na leasingového nájemce. Na poskytování služeb finančního leasingu se vztahuje i regulace spotřebitelských úvěrů.

32. Banky mohou provádět **platební styk a zúčtování**. Žádný právní předpis nevymezuje, co se rozumí platebním stykem. Součástí českého právního řádu je zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ale ani tento předpis neobsahuje definici platebního styku použitelnou pro zákon o bankách. Určitým návodem pro to, co zahrnout pod tento pojem, je příloha I směrnice 2013/36/EU. Tato příloha stanoví, že jednou z činností jsou platební služby podle definice v čl. 4 bodu 3 směrnice 2007/64/ES. Tento článek za platební služby považuje služby umožňující vložení hotovosti na platební účet, jakož i veškeré operace nutné pro vedení platebního účtu, služby umožňující výběry hotovosti z platebního účtu, jakož i veškeré operace nutné pro vedení platebního účtu, provádění platebních transakcí, včetně převodu peněžních prostředků, na platebním účtu vedeném u poskytovatele platebních služeb uživatele nebo u jiného poskytovatele platebních služeb (provádění inkasa, včetně jednorázového inkasa, provádění platebních transakcí prostřednictvím platební karty nebo podobného prostředku, uskutečňování převodů, včetně trvalých příkazů), provádění platebních transakcí, u nichž se peněžní prostředky čerpají z úvěru pro uživatele platebních služeb (provádění inkasa, včetně jednorázového inkasa, provádění platebních transakcí prostřednictvím platební karty nebo podobného prostředku, uskutečňování převodů, včetně trvalých příkazů), vydávání nebo pořizování platebních prostředků,

poukazování peněz, provádění platebních transakcí, kdy je souhlas plátce s provedením platební transakce dáván pomocí jakéhokoliv telekomunikačního, digitálního nebo informačně technologického zařízení a platba je provedena ve prospěch provozovatele dané telekomunikační nebo informačně technologické soustavy nebo sítě, který jedná výlučně jako zprostředkovatel mezi uživatelem platebních služeb a dodavatelem zboží nebo služeb. Vymezení používaných pojmů je obsaženo v zákoně o platebním styku (např. platební služba, platební transakce nebo platební účet). Činnosti spojené s platebními prostředky jsou v zákoně o bankách upraveny samostatně pod písm. d).

33. **Vydávání a správa platebních prostředků** jsou činnosti, které úzce souvisejí s platebním stykem a zúčtováním. Platebním prostředkem se rozumí zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb, které jsou vztaženy k osobě uživatele platebních služeb a kterými uživatel platebních služeb dává platební příkaz [§ 2 odst. 1 písm. d) zák. o platebním styku]. V praxi se za platební prostředek nejvíce považují platební karty, které mohou mít povahu debetní platební karty (platba je účtována z platebního účtu svého majitele) nebo kreditní karty (na platbu je poskytnut úvěr). Mezi platební prostředky užívané v bankovníctví se dále řadí zejména osobní identifikační čísla (PIN), jednorázová čísla k iniciaci platebních transakcí (TAN). Za platební prostředky se nepovažují ani osobní počítače, ani tzv. chytré mobilní telefony, byť slouží k provedení platebních transakcí, ale postrádají znak týkající se zvláštního vztahu k uživateli platebních služeb, neboť platební příkaz mohou jejich prostřednictvím podat různé osoby. Za platební prostředek lze považovat i kombinaci prvků spočívající např. v platební kartě a zadání osobního hesla. Zákonná úprava výslovně stanoví, že platebním prostředkem jsou rovněž cestovní šeky. Současná právní úprava cestovní šek neupravuje. Dřívější úprava (§ 720 obch. zák.) stanovila, že cestovní šek je cenným papírem, který opravňuje osobu v něm uvedenou k přijetí částky v něm určené při jeho předložení k výplatě, a to podle podmínek stanovených výstavcem šeku. Použití zák. č. 191/1950 Sb., směnečného a šekového, na cestovní šeky bylo výslovně vyloučeno. Dřívější právní úprava cestovního šeku byla bez náhrady zrušena občanským zákoníkem. Vymezení cestovního šeku bude zpravidla předmětem obchodních podmínek výstavce. Cestovní šeky zpravidla vystavují banky, ale i další osoby (např. cestovní kanceláře). Vydávání cestovních šeků se nepovažuje za platební službu [§ 3 odst. 3 písm. c) bod 1 zák. o platebním styku]. Elektronické peníze jsou definovány v § 4 zák. o platebním styku. Podle tohoto zákona se elektronickými penězi rozumí peněžní hodnota, která představuje pohledávku vůči tomu, kdo ji vydal, je uchovávaná elektronicky, je vydávaná proti přijetí peněžních prostředků za účelem provádění platebních transakcí a je přijímána jinými osobami než tím, kdo ji vydal. Vydávání elektronických peněz lze považovat za činnost spadající do vydávání a správy platebních prostředků. Data evidovaná v protokolu bitcoin nemají charakter pohledávky držitele bitcoinů za jinou osobou, a nejsou to tedy bezhotovostní peněžní prostředky podle zákona o platebním styku. Nákup či prodej bitcoinů na vlastní účet nepředstavuje podle sdělení ČNB žádnou

z platebních služeb ani bezhotovostní obchod s cizí měnou; stejně tak nepředstavuje žádnou platební službu ve smyslu zákona o platebním styku provedení transakce v rámci protokolu bitcoin ani tzv. vedení účtu v bitcoinech (stanovisko ČNB ze dne 10. 2. 2014, ASPI ID: LIT50609CZ).

34. Další bankovní činností je **poskytování záruk**. Pod tuto činnost jde zřejmě zahrnout širší okruh zajišťovacích prostředků než pouze vystavování bankovní záruky. Bankovní záruka je finanční zárukou vystavenou bankou, zahraniční bankou nebo spořitelním a úvěrním družstvem. Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Záruční listina vyžaduje písemnou formu (§ 2682 obč. zák.). Banka bankovní zárukou zajišťuje dluh svého klienta na základě sjednané smlouvy. Banka může poskytnout ručitelský závazek i ve formě rukojemského prohlášení na cizí směnce, kterým se zaručí za zaplacení celého směnečného peníze nebo jeho části jako směnečný rukojmí. Banka tímto způsobem zajišťuje dluh klienta. Za poskytování záruk lze považovat i poskytnutí finančního zajištění (zák. č. 408/2010 Sb., o finančním zajištění).

35. Bankovní činnost **otevírání akreditivů** je realizována na základě smlouvy o otevření akreditivu (§ 2682 obč. zák.). Smlouvou o otevření akreditivu se výstavce akreditivu (banka) zavazuje vůči příkazci vystavit na jeho žádost a účet ve prospěch třetí osoby (oprávněného) akreditiv a příkazce se zavazuje zaplatit výstavci akreditivu odměnu. Otevření akreditivu nemá vliv na trvání peněžitého dluhu, ale věřitel může na dlužníku požadovat plnění dluhu, jen nemohl-li dosáhnout splnění z akreditivu. Otevření akreditivu představuje zejména splnění závazku dlužníka prostřednictvím třetí osoby (banky). Banka plní dluh na účet svého klienta. V současné bankovní praxi převažuje otevírání dokumentárních akreditivů. Při dokumentárním akreditivu výstavce akreditivu plní oprávněnému, jsou-li mu včas předloženy dokumenty určené akreditivem v souladu s akreditivními podmínkami. Smluvní praxi ovlivňují zejména Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy (*Uniform Customs and Practice for Documentary Credits*) vydané Mezinárodní obchodní komorou (*International Chamber of Commerce – ICC*) v Paříži, revidované v roce 2007.

36. **Obstarávání inkasa** je bankovní službou poskytovanou na základě smlouvy o inkasu (§ 2694 obč. zák.). Smlouvou o inkasu se obstaratel inkasa (banka) zavazuje obstarat pro příkazce přijetí peněžní částky nebo jiný inkasní úkon od třetí osoby a příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa odměnu. Smluvní praxi ovlivňují Jednotná pravidla pro inkasa (*Uniform Rules for Collections*) z r. 1995 vydaná Mezinárodní obchodní komorou v Paříži. Banka pro svého klienta obstarává zejména přijetí platby nebo akceptaci směnky. Zvláštním druhem inkasa je dokumentární inkaso, při kterém se obstaratel inkasa vůči příkazci zavazuje vydat třetí osobě dokumenty, zaplatí-li tato osoba proti vydání dokumentů určitou peněžní částku, nebo provést před vydáním dokumentů jiný inkasní úkon, a příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa odměnu. Pod tuto bankovní činnost

se nezahrnuje inkaso, které představuje převod peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz příjemce na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli platebních služeb příjemce nebo svému poskytovateli platebních služeb. V tomto případě jde o platební službu, která bude součástí činnosti v rámci platebního styku a zúčtování.

37. Zákon vymezuje další činnost jako **poskytování investičních služeb** podle zvláštního právního předpisu. Z § 4 z. p. k. t. vyplývá podstata investičních služeb vymezená jednak konkrétními činnostmi a jednak podnikatelským způsobem provádění služeb. Investičními službami jsou hlavní investiční služby a doplňkové investiční služby. Hlavními investičními službami jsou přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů, provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka, obchodování s investičními nástroji na vlastní účet, obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání, investiční poradenství týkající se investičních nástrojů, provozování mnohostranného obchodního systému, upisování nebo umístování investičních nástrojů se závazkem jejich upsání, umístování investičních nástrojů bez závazku jejich upsání. Doplňkovými investičními službami jsou úschova a správa investičních nástrojů včetně souvisejících služeb, poskytování úvěru nebo půjčky zákazníkovi za účelem umožnění obchodu s investičním nástrojem, na němž se poskytovatel úvěru nebo půjčky podílí, poradenská činnost týkající se struktury kapitálu, průmyslové strategie a s tím souvisejících otázek, jakož i poskytování porad a služeb týkajících se přeměn společností nebo převodů podniků, poskytování investičních doporučení a analýz investičních příležitostí nebo podobných obecných doporučení týkajících se obchodování s investičními nástroji, provádění devizových operací souvisejících s poskytováním investičních služeb, služby související s upisováním nebo umístováním investičních nástrojů, služba obdobná investiční službě, která se týká majetkové hodnoty, k níž je vztahena hodnota investičního nástroje a která souvisí s poskytováním investičních služeb. Zákonná úprava stanoví povinnost ČNB určit v bankovní licenci, které hlavní investiční služby a činnosti a doplňkové investiční služby je banka oprávněna poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům. Investiční nástroje jsou vymezeny v § 3 z. p. k. t.

38. Pojem **finanční makléřství** není právním řádem nikterak vymezen. Příloha I směrnice 2013/36/EU v bodu 10 uvádí poněkud jiný pojem – peněžní makléřství (*money broking*). Česká národní banka na svých internetových stránkách (www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/f.html) pod pojmem finanční makléřství uvádí zprostředkování poskytování úvěrů, zprostředkování finančních činností uvedených v § 1 v odst. 3 zákona a zprostředkování jiných činností finanční povahy týkající se zejména produktů stavebního spoření, pojištění majetku a osob, penzijního připojištění, prodeje a zpětného odkupu podílových listů vydaných investičními společnostmi. V praxi se bance v rámci této bankovní činnosti umožňuje na základě smlouvy s jinou osobou zprostředkovávat uzavření určité smlouvy. Zpravidla půjde o produkty dceřiných společností banky nebo jiných finančních institucí. Banky poskytují

finanční makléřství na základě smlouvy o zprostředkování, obchodním zastoupení nebo jiných smluv. Poměrná obecnost uvedené úpravy dovoluje ČNB poměrně rozsáhlé uvážení, což lze považovat za činnost spadající do finančního makléřství. Část ustanovení za středníkem byla do zákona vložena až zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru. Účelem úpravy bylo vyřešit kolizi mezi dosavadním zněním § 1 odst. 3 písm. i), který připouštěl v rámci výkonu činnosti finančního makléřství bankám možnost zprostředkovávat spotřebitelské úvěry, a ustanovením části třetí zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, které vymezilo osoby oprávněné zprostředkovávat spotřebitelský úvěr. Legislativní úpravou stanovil, že banky mohou i nadále vykonávat činnost tzv. finančního makléřství, ovšem jestliže tato činnost spočívá ve zprostředkování spotřebitelského úvěru, musí získat oprávnění ke zprostředkování spotřebitelského úvěru podle zákona o spotřebitelském úvěru (tedy stát se samostatným zprostředkovatelem, vázaným zástupcem nebo zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru). Tím je zajištěno, že jednotná pravidla pro distribuci spotřebitelského úvěru, která zavedl zákon č. 258/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, dopadají i na banky.

39. Jako další bankovní činnost zákon uvádí výkon **funkce depozitáře**. Depozitářem investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu je osoba, která je na základě depozitářské smlouvy oprávněna mít v opatrování majetek investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu, zřídit a vést peněžní účty a evidovat pohyb veškerých peněžních prostředků náležících do majetku investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu a evidovat a kontrolovat stav jiného majetku investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu (§ 60 z. i. s. i. f.). Výkon činnosti depozitáře investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu nevyžaduje povolení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu [§ 4b odst. 1 písm. e)].

40. **Směnárenskou činností** je soustavná činnost provozovaná vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku, která spočívá v provádění směnárenských obchodů. Směnárenským obchodem je obchod spočívající ve směně bankovek, mincí nebo šeků znějících na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu (§ 2 zák. o směnárenské činnosti). Směnárenská činnost se týká pouze hotovostních platidel včetně šeků, nikoli bezhotovostních peněžních prostředků, u kterých jde o bezhotovostní obchod s cizí měnou, který je regulován jako platební služba (§ 3 odst. 2 zák. o platebním styku). V případě směny bitcoinů za české koruny nebo jinou měnu nejsou podle sdělení ČNB splněny znaky směnárenského obchodu, tj. není splněn znak hmotné podoby předmětu směny ani znak „znějící na určitou měnu“ (stanovisko ČNB ze dne 10. 2. 2014, ASPI ID: LIT50609CZ). Banky jsou oprávněny provozovat směnárenskou činnost za podmínek stanovených zákonem o bankách (§ 3 zák. o směnárenské činnosti), což především znamená, že oprávnění k výkonu směnárenské činnosti musí mít banka uděleno v bankovní licenci.

41. **Poskytování bankovních informací** je bankovní činností, jejíž obsah není příliš jasný. Pojem bankovní informace není právními předpisy nikterak vymezen. Příloha ke směrnici I 2013/36/EU v českém znění používá stejného označení.

K lepšímu porozumění snad poslouží bod 13 přílohy I v anglickém (*Credit references services*), německém (*Handelsauskünfte*) nebo francouzském znění (*Renseignements commerciaux*). Zahraniční jazykové verze naznačují, že jde o poskytování informací obchodního typu; podle anglické verze jde o informace obsahující údaje o úvěrové schopnosti. Poskytování bankovních informací o klientovi je omezeno právní úpravou bankovního tajemství (§ 38 zákona) a bude vyžadovat souhlas klienta, popř. přímo jeho žádost. Poskytnutí informace bez souhlasu klienta je dovoleno pouze v případech stanovených v zákoně (§ 38 a násl.), a nebude tedy spadat pod tuto bankovní činnost vymezenou v licenci, protože poskytnutí informace požaduje zákon bez ohledu na to, zda banka má či nemá činnost poskytování bankovních informací uvedenu v bankovní licenci. Obsahem bankovní informace poskytované na základě bankovní licence budou zpravidla informace o klientovi a jeho právním poměru k bance obchodní povahy (např. počet a druh poskytnutých úvěrů a záruk, úvěrová angažovanost klienta, splátková morálka klienta, rozsah zajištění pohledávek nebo údaje o celkové úrovni klientových pohledávek za bankou).

42. Další bankovní činnost vymezuje zákon o bankách jako **obchodování na vlastní účet nebo účet klienta s devizovými hodnotami, které nejsou investičním nástrojem, a se zlatem**. Důvodová zpráva k zák. č. 126/2002 Sb., který nově zařadil tuto činnost do výčtu, uvádí, že „zakotvení ‚obchodování s devizovými hodnotami a se zlatem‘ je důsledkem skutečnosti, že tyto hodnoty nejsou investičními instrumenty ve smyslu zákona o cenných papírech, jehož terminologii jinak zákon na několika místech přebírá. Potřeba odlišení devizových hodnot od zlata vyplývá z připravované novely devizového zákona, která už nepočítá s existencí zlata jako devizové hodnoty.“ Následně úpravu tohoto ustanovení pozměnila novela č. 254/2012 Sb., která zařadila do textu podmínku, že devizové hodnoty nejsou investičním nástrojem. Tato změna byla odůvodněna tím, že provádění některých derivátových obchodů, které je možno považovat za penězi ocenitelná práva a závazky odvozené od peněžních prostředků v cizí měně, tj. devizových hodnot, které jsou investičními nástroji, by mělo být povoleno bance podle jiného ustanovení zákona [písm. h)]. Za devizové hodnoty jsou považovány peněžní prostředky v cizí měně, zahraniční cenné papíry a dále penězi ocenitelná práva a závazky od nich odvozené. Do takto vymezené bankovní činnosti budou spadat pouze devizové hodnoty, které nejsou investičním nástrojem vymezeným v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu (§ 3 odst. 1 z. p. k. t.). Zlato patří mezi drahé kovy (§ 2 zák. č. 539/1992 Sb., puncovní zákon). Podle názoru sděleného na internetových stránkách ČNB zlato jako fyzická komodita není investičním nástrojem ve smyslu § 3 z. p. k. t. Investičními nástroji jsou cenné papíry (např. ETF) a deriváty, jejichž podkladovým nástrojem je zlato (http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_obchodovani_s_drahymi_kovy.pdf). V rámci této bankovní činnosti nemůže banka obchodovat ani s jinými drahými kovy (stříbro, platina, paladium atd.) ani s jinými komoditami. Důvodem je zejména rozšiřování rizika z obchodování s těmito komoditami do bankovního sektoru.

43. Bankovní činnost spočívající v **pronájmu bezpečnostních schránek** je v zákoně speciálním vyjádřením pro v příloze ke směrnici I 2013/36/EU uvedené

činnosti „úschova cenností“ (*safe custody services, Schließfachverwaltungsdiensete*). Pronájem bezpečnostní schránky je činnost spočívající v pronájmu prostoru v trezorové schránce, do které si klient může uložit nejen cennosti, ale i jiné věci, pokud nejde o věci vyloučené smlouvou (např. nebezpečné, zapáchající nebo zdraví škodlivé). Úschova investičních nástrojů patří mezi doplňkové investiční služby (§ 4 odst. 3 z. p. k. t.). Převzetí jiné věci než investičního nástroje bankou k úschově není zcela v intencích úpravy této bankovní činnosti; ve vztahu ke směrnici 2013/36/EU jde o nevhodné vymezení rozsahu činnosti.

44. Bankovní činnost **provádění administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů** byla do zákona vložena až novelou č. 241/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o investičních společnostech a investičních fondech a s přijetím přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího vypořádání některých derivátů. Administrací investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu jsou ve vztahu k tomuto fondu různé správní a právní činnosti (§ 38 z. i. s. i. f.). O výkonu administrativních činností se uzavírá smlouva o administraci. Administrace investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu zahrnuje i administraci jeho podfondů nebo srovnatelných zařízení. Nová právní úprava v souladu s přílohami evropských směrnic (směrnice 2009/65/ES a 2011/61/EU) rozlišuje mezi obhospodařováním a administrací enumerativním výčtem činností. V zásadě platí, že cokoli je ve vztahu k investičnímu fondu činěno a co není zahrnuto pod obhospodařování, je zpravidla součástí administrace fondu. Provádět administraci investičního fondu nesmí nikdo bez povolení uděleného podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech, pro banky platí úprava v odst. 5 zákona.

45. Právní úprava ČNB umožňuje v bankovní licenci **povolit i další činnost, která není výslovně uvedena v zákoně**. Oprávnění ČNB není bez omezení, hranice jsou dány tím, že povolená činnost musí přímo souviset s hlavními činnostmi banky (přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů) a dalšími činnostmi uvedenými výčtem v zákoně. K problému souvislosti s jinou bankovní činností ČNB uvádí, že cílem ustanovení umožňujícího výkon přímo souvisejících činností není umožnit bankám jen ty činnosti, které byly nezbytným předpokladem výkonu hlavních bankovních činností, ale i další aktivity, pokud ovšem s hlavními činnostmi souvisejí, tedy zejména pokud souvisejí s konkrétními bankovními službami. Hlavní bankovní činnosti musí být v každém konkrétním případě rozhodující aktivitou, nikoliv doplňkem činnosti „přímo související“. Takové přímo související činnosti nebudou typicky odpovídat vymezení živností, případně dalších podnikatelských oborů, ale budou užší, neboť budou navíc zahrnovat dodatečné omezení spočívající ve vazbě na hlavní činnosti (stanovisko ČNB ze dne 3. 6. 2011, ASPI ID: LIT41014CZ).

K odst. 4

46. Zákonná úprava striktně **omezuje banky při podnikání**. Banka nesmí vykonávat jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v bankovní licenci. Přípuštění opačného principu, tj. umožnění dalších podnikatelských činností neuvedených v bankovní licenci by vedlo k oslabení smyslu bankovní licence nebo

k jeho eliminaci. Bankovní licence v České republice byla zavedena úpravou obsaženou v zák. č. 126/2002 Sb. s účinností od 1. 5. 2002. Právní úprava platná do té doby dovolovala bankám opatřovat si živnostenská oprávnění k provozování různých činností. Jestliže například banka provozovala školicí středisko, jehož volnou ubytovací a stravovací kapacitu chtěla soustavně nabízet veřejnosti, činila tak na základě živnostenského listu. V důsledku takového postupu banka rozšiřovala předmět podnikání o činnosti, které mohly vyvolávat různá rizika a nad kterými byl obtížný dohled ČNB. Zákon č. 126/2002 Sb. neobsahoval přechodné ustanovení, které by stanovilo postup vůči činnostem provozovaným bankami na základě živnostenských oprávnění. Banky, které provozovaly takovou činnost, se dnem účinnosti novely dostaly do rozporu s právní úpravou.

47. Úplné vyloučení činností jiných než uvedených v bankovní licenci by však vedlo k nežádoucímu **snížení efektivity bankovního podnikání**. Banka je složitě strukturovaný organismus, jehož plné využití v každém okamžiku k činnostem uvedeným v bankovní licenci nelze zajistit. Znamená to, že některé provozy a činnosti by po určitá období nebyly zcela využity. Příkladem mohou být automatizované obálkovací linky, kterými se zajišťuje vkládání výpisů z účtů do obálek určených k odeslání klientům pouze v určených termínech.

48. Právní úprava odst. 4 umožňuje, **aby banka mohla vykonávat jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v licenci**, jestliže jde o činnosti vykonávané pro jiného, pokud souvisejí se zajištěním jejího provozu a provozu jí ovládaných jiných subjektů. K aplikaci uvedené úpravy bylo vydáno úřední sdělení ČNB ze dne 29. října 2004, k § 1 odst. 3 písm. i) a odst. 4 zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, (Věstník ČNB částka 20/2004). Úřední sdělení upozornilo na skutečnost, že vykonávala-li banka jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v bankovní licenci, a nejedná-li se o činnost podle § 1 odst. 4 druhé věty zákona o bankách, činí tak v rozporu se zákonem o bankách. Zároveň stanovilo požadavek, aby takovou činnost banka neprodleně ukončila, čímž se překlenul nedostatek spočívající v absenci přechodné úpravy. Úřední sdělení dále stanoví: Na základě § 1 odst. 4 druhé věty zákona o bankách může banka vykonávat pro jiného podnikatelské činnosti, které souvisejí se zajištěním jejího provozu, případně provozu jiných bank, finančních institucí a podniků pomocných bankovních služeb, nad nimiž vykonává kontrolu. Slovy „pro jiného“ se rozumí jakákoliv právnická nebo fyzická osoba. Činnosti poskytované bankou pro jiného však musí být v převažujícím podílu vykonávány pro vlastní potřeby banky. Banka nemusí tyto činnosti zároveň vykonávat pro jinou banku, finanční instituci a podnik pomocných bankovních služeb, nad nimiž vykonává kontrolu. Tyto činnosti banka vykonává na základě oprávnění vyplývajícího ze zákona o bankách, nikoliv na základě živnostenského nebo jiného oprávnění. Citované úřední sdělení vychází z právní úpravy obsažené v zákoně o bankách v době vydání sdělení.

49. Úpravou v odst. 4 se **prolamuje zákaz** provozování jiných podnikatelských činností než povolených v bankovní licenci. Ustanovení umožňuje bance vykonávat jiné činnosti (podnikatelským i nepodnikatelským způsobem) pro jinou osobu

při splnění podmínky, že provozovaná činnost souvisí se zajištěním provozu banky a provozu jí ovládaných osob vyjmenovaných zákonem. Pro vymezení stavu ovládaní se použijí pravidla ovládaní obsažená v § 74 a násl. z. o. k. Jednotlivé ovládané subjekty jsou v právní úpravě vyjmenovány taxativně.

50. **Spořitelní a úvěrní družstvo** (družstevní záložna) je upraveno zejména zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Družstevní záložna není bankou podle zákona upravujícího činnost bank a její podnikání se nepovažuje za provozování živnosti.

51. **Obchodník s cennými papíry** je podle § 5 z. p. k. t. právnická osoba, která poskytuje investiční služby na základě povolení ČNB k činnosti obchodníka s cennými papíry.

52. **Pojišťovnou** se podle § 3 zák. o pojišťovnictví rozumí tuzemská pojišťovna, pojišťovna z jiného členského státu nebo pojišťovna z třetího státu. Tuzemskou pojišťovnou se rozumí právnická osoba se sídlem na území České republiky, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování pojišťovací činnosti podle zákona o pojišťovnictví.

53. **Zajišťovnou** se podle § 3 zák. o pojišťovnictví rozumí tuzemská zajišťovna, zajišťovna z jiného členského státu a zajišťovna z třetího státu. Tuzemskou zajišťovnou se rozumí právnická osoba se sídlem na území České republiky, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování zajišťovací činnosti.

54. **Finanční instituci** vymezuje § 17a odst. 2 zákona pomocí odkazu na čl. 4 odst. 1 bodu 26 nařízení EP a Rady (EU) č. 575/2013. Finanční institucí se rozumí podnik jiný než instituce, jehož hlavní činností je nabývání účastí nebo výkon jedné nebo více činností uvedených v bodech 2 až 12 a v bodě 15 přílohy I směrnice 2013/36/EU, včetně finanční holdingové společnosti, smíšené finanční holdingové společnosti, platební instituce ve smyslu směrnice EP a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu a společnosti spravující aktiva, avšak nezahrnuje pojišťovací holdingové společnosti a pojišťovací holdingové společnosti se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES.

55. **Podnik pomocných bankovních služeb** vymezuje § 17a odst. 12 pomocí odkazu na čl. 4 odst. 1 bodu 18 nařízení EP a Rady (EU) č. 575/2013. Podnikem pomocných služeb se rozumí podnik, jehož hlavní činností je vlastnictví nebo správa nemovitostí, řízení služeb zpracování dat nebo podobné činnosti, kterými napomáhá hlavní činnosti jedné nebo více institucí.

56. Banka je tedy oprávněna vykonávat činnosti nepovolené v bankovní licenci pro jakoukoli osobu, tj. jí ovládanou (taxativně vymezenou i nevymezenou) i neovládanou za podmínky, že výkon činnosti souvisí se zajištěním jejího provozu nebo provozu jí ovládaných osob taxativně vymezených v zákoně. Zákon klade důraz na „souvinnost“ se zajištěním provozu. Citované úřední sdělení klade důraz na skutečnost, aby činnosti poskytované bankou pro jiného byly v převažujícím podílu vykonávány pro vlastní potřeby banky. Uvedené kritérium nevyplývá z ustanovení

zákona a je omezující zejména v těch případech, kdy činnost vykonávaná pro vlastní potřeby banky není efektivní, ale z různých hledisek (např. řízení rizik) ji nelze zajistit jinak. Rovněž posouzení rozsahu výkonu pro vlastní potřeby a výkonu pro jiné osoby může činit v některých případech obtíže.

57. Podle úředního sdělení banka vykonává činnosti pro jinou osobu na základě § 1 odst. 4, a nikoli na základě živnostenského zákona. Podle § 3 odst. 3 písm. a) živn. zák. živností není činnost bank. Toto výkladové pojetí pak klade zvýšenou odpovědnost na banku, která vykonává podnikatelskou činnost, a na Českou národní banku, která vykonává dohled nad činností bank (§ 25). V některých případech půjde o činnosti odlišné od standardních činností banky (např. stravování, ubytování, provoz parkoviště, tiskárna). Je otázkou, zda jde o postup dlouhodobě udržitelný.

58. Banka může být **kontaktním místem veřejné správy**, pokud jí byla Ministerstvem vnitra České republiky udělena autorizace k výkonu působnosti podle zák. č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy. V případě, že se banka stane osobou autorizovanou ministerstvem, bude oprávněna poskytovat různé služby (např. výpisy z veřejných rejstříků).

59. Poslední věta odstavce byla do zákona vložena až zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru. Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, v části páté upravuje personální předpoklady k provozování činnosti. Jedním z předpokladů je odborná způsobilost pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Odborné znalosti a dovednosti pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru se prokazují osvědčením o úspěšném vykonání odborné zkoušky. Pořádat odborné zkoušky zaměřené na prokázání znalostí a dovedností může pouze akreditovaná osoba podle zák. č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Akreditovanou osobou se rozumí ten, komu byla Českou národní bankou udělena akreditace. Úprava stanoví najisto, že se banka může stát akreditovanou osobou, pokud jí ČNB akreditaci udělí.

60. Z povahy věci je zřejmé, že **zápis předmětu podnikání** v obchodním rejstříku a stanov banky **musí být v souladu s bankovní licencí**. Každá změna bankovní licence musí být bez zbytečného odkladu zapsána do stanov banky a obchodního rejstříku. Z úředního sdělení vyplývá, že zápis činnosti podle § 1 odst. 4 zákona v obchodním rejstříku ČNB nepožaduje.

K odst. 5

61. Účelem právní úpravy odst. 5 je **racionalizace postupu povolování** některých činností. Výsledkem provedeného řízení bude povolení ČNB provozovat činnost v bankovní licenci. Zamezí se tak komplikovanějšímu postupu, kdy na základě uděleného zvláštního povolení by bylo třeba žádat o změnu bankovní licence. V době účinnosti úpravy (1. 5. 2002) ještě některá povolení vydávala Komise pro cenné papíry, jejíž působnost a pravomoci přešly na Českou národní banku až později v souvislosti s integrací orgánů dohledu.

K odst. 6

62. Právní režim působení zahraniční banky na území České republiky prošel od roku 1992 určitým historickým vývojem. Zákon č. 21/1992 Sb. umožnil vstup zahraničních bank na český trh prostřednictvím poboček na základě povolení působit jako banka vydávaného Českou národní bankou na základě stanoviska Ministerstva financí České republiky. Právní úprava stanovila podmínky, při jejichž splnění zahraniční banka mohla požádat o udělení tohoto povolení. Změnu právních podmínek zavedla novela provedená zákonem č. 126/2002 Sb., která stanovila nové podmínky licencování poboček zahraničních bank. Vstup České republiky do Evropské unie k 1. květnu 2004, kdy vstoupila v platnost smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii, znamenal změnu právních podmínek pro banky z členských zemí Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, které využívaly tzv. **evropského pasu (jednotná bankovní licence)**. Na základě tohoto evropského pasu banky mohly v jiném členském státě Evropské unie vykonávat bankovní činnosti na základě bankovní licence udělené orgánem dohledu země jejich sídla bez nutnosti opatřit si pro pobočku své banky na území hostitelského státu bankovní licenci. Banky nepožívající výhody tzv. evropského pasu mohly i nadále vykonávat bankovní činnosti na území ČR pouze na základě bankovní licence udělené Českou národní bankou.

63. Současná právní úprava stanoví právní režim, který závisí na tom, zda jde o banku se sídlem v členském státě Evropské unie nebo ve státě, který je smluvní stranou dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo o banku se sídlem v jiném státě. V obou případech zahraniční banka vykonává bankovní činnosti stanovené v odst. 1 a 3 prostřednictvím pobočky. Ustanovení § 5a odst. 1 a § 5c odst. 2 zákona připouští, že banky požívající výhodu **jednotné licence** jsou oprávněny k provozování činností vyjmenovaných v zákoně (§ 5d) i bez založení pobočky, pokud jejich provozování nemá charakter trvalé hospodářské činnosti.

64. Podle § 503 obč. zák. je **pobočka** taková část obchodního závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočka. Je-li pobočka zapsána do obchodního rejstříku, jedná se o odštěpný závod.

65. Regulace bankovních služeb vychází z **teritoriálního přístupu**, na základě kterého je stanovení podmínek poskytování bankovních služeb na území státu v pravomoci tohoto státu. Obecně tedy platí, že zahraniční banky musí splnit podmínky stanovené českým právním řádem, jestliže se rozhodnou poskytovat bankovní služby na území České republiky. České banky při poskytování služeb na území jiného státu musí dodržet podmínky stanovené právními předpisy tohoto státu. Princip tzv. jednotné bankovní licence představuje určitou odchylku od tohoto přístupu.

66. V členských státech Evropské unie a v Islandské republice, Norském království a Lichtenštejnském knížectví banky požívají výhody tzv. jednotné bankovní licence podle práva Evropské unie. Princip tzv. jednotné bankovní licence považuje za rozhodnou regulaci právem státu, v němž má banka sídlo a ve kterém získala bankovní licenci. Možnosti hostitelského státu podmínit poskytování přeshraničních bankovních služeb stanovením dalších podmínek a regulací poskytovaných služeb se omezuje, popř. zcela vylučuje. Poskytování bankovních služeb bankami

jiných států je regulováno zejména jejich lokálními právními předpisy, které jsou harmonizovány evropským právem, a v omezeném rozsahu podléhají úpravě právními předpisy hostitelského státu.

67. Zahraniční banka, která požívá výhody jednotné bankovní licence podle práva Evropské unie (§ 5a), může vykonávat na území ČR prostřednictvím svých poboček činnosti stanovené zákonem o bankách (§ 5d) **bez licence**, pokud oprávnění k jejich výkonu jim bylo uděleno v zemi jejich sídla a pokud zahraniční banka dodržela postup stanovený právem EU podle § 5c až 5m. ČNB může v souladu s mezinárodní smlouvou vyhláškou rozšířit okruh států, jejichž banky požívají při podnikání na území České republiky stejné výhody jako banky se sídlem v členských státech. Právní úprava obsažená v zákoně o bankách se na činnost poboček bank požívajících výhody jednotné bankovní licence zásadně nepoužije s výjimkami uvedenými v § 5a odst. 4.

68. **Banka nepožívající výhody jednotné licence**, která hodlá založit svou pobočku na území hostitelského státu, o tom **informuje orgán dohledu domovského státu** a sdělí mu zákonem stanovené informace. Orgán dohledu domovského státu předané informace vyhodnotí, a buď předá orgánu dohledu hostitelského státu anebo informace nepředá a tento postup bance odůvodní. Další postup se řídí úpravou uvedenou v zákoně (zejména § 5g a násl.).

69. **Banka nepožívající výhody jednotné bankovní licence**, která hodlá zřídit pobočku na území ČR, **předkládá žádost** o bankovní licenci České národní bance. Zahraniční banka předloží současně se žádostí o bankovní licenci vyjádření orgánu bankovního dohledu země sídla zahraniční banky k záměru zřídit pobočku v České republice a jeho prohlášení, že nad pobočkou bude vykonávat bankovní dohled. Pro udělení bankovní licence musejí být splněny podmínky stanovené v § 5 odst. 3. Žádost o bankovní licenci se podává na předepsaném formuláři.

70. Česká národní banka v bankovní licenci **jmenovitě vymezí povolené činnosti**, popřípadě jejich rozsah, a může zároveň i stanovit podmínky, které musí pobočka banky nepožívající výhody bankovní licence splnit před zahájením povolené činnosti, popřípadě je dodržovat při výkonu povolené činnosti. Zahraniční banka nepožívající výhody jednotné bankovní licence vykonává činnosti pouze v rozsahu udělené bankovní licence.

K odst. 7

71. Právní úprava obsažená v odst. 7 vymezuje obsah **bankovní licence**. Z hlediska systematiky zákona by spíše patřila do části druhé mezi § 4 a násl. Jde o instrukci pro Českou národní banku týkající se povolovaných činností a podmínek nezbytných pro zahájení jejich výkonu, resp. v průběhu jejich výkonu. Česká národní banka v bankovní licenci určí povolené činnosti. Jednotlivé činnosti mohou být omezeny tím, že je určen jejich rozsah. Zákon výslovně stanoví, že určení rozsahu činnosti v bankovní licenci nelze provést omezením počtu jednotlivých obchodních případů. Způsob vymezení však pozitivně v zákoně stanoven není. Lze tedy soudit, že pro vymezení rozsahu lze použít jiný způsob, který není zákonem

zakázán a nebude v rozporu s právním řádem a bude dostatečně určitý. Zejména lze uvažovat o ekonomickém omezení provozování určitých činností s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám žadatele o bankovní licenci.

K odst. 8

72. Vzhledem ke skutečnosti, že ČNB je bankou, považoval zákonodárce za potřebné uvést, že **právní postavení ČNB upravuje zvláštní zákon**. Ustanovení § 1 zák. o ČNB stanoví, že Česká národní banka je ústřední bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Česká národní banka je osobou veřejného práva se sídlem v Praze a jsou jí svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem o ČNB a jinými právními předpisy. Vzájemný vztah zákona o bankách a zákona o ČNB lze vymezit jako vztah obecné právní úpravy (zák. o bankách) a úpravy zvláštní (zák. o ČNB). I když je zákon o ČNB pojat jako relativně komplexní úprava, lze připustit aplikaci obecné úpravy na některé dílčí otázky (např. § 34 zák. o ČNB).

Související ustanovení:

§ 2 – přijímání vkladů bez licence, § 3 – ochrana označení, § 3a – funkce ČNB, § 4 – řízení o udělení bankovní licence, § 4a – udělení bankovní licence spořitelnímu a úvěrnímu družstvu, § 5 – podnikání zahraniční banky z nečlenského státu EU na území ČR, § 5a – oprávnění bank z členských států EU, § 5b – neudělení bankovní licence, § 5c až 7a – princip jednotné licence

Související předpisy:

čl. 26 Listiny, – obč. zák., – z. o. k., – § 41 odst. 6 zák. č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, – § 47a tr. řádu, – zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku, – § 3, § 4, § 5 z. p. k. t., – § 3 zák. o směnářenské činnosti, – § 38 z. i. s. i. f., – zák. o spořitelních a úvěrních družstvech, – § 3 zák. o pojišťovnictví, – zák. č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy

§ 2

(Přijímání vkladů bez licence)

(1) Bez licence nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

(2) Za přijímání vkladů se považuje též soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, pokud

- a) představuje jedinou nebo jednu z hlavních činností emitenta,
- b) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je poskytování úvěrů, nebo
- c) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je některá z činností uvedených v § 1 odst. 3.

K § 2

1. Již právní úprava obsažená v § 3 zákona ve znění účinném k 1. 2. 1992 stanovila, že „bez povolení působit jako banka nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti,

pokud zvláštní zákon nestanoví jinak“. Účelem uvedené právní úpravy bylo zejména **zamezit stavu, aby osoby nepodléhající právní úpravě zákona o bankách, a tudíž i dohledu ČNB mohly přijímat vklady od veřejnosti**. Výjimku mohl stanovit zvláštní zákon. Takovým zákonem byl například zákon o úvěrních a spotřebních družstvech, který však obsahoval určitou regulaci družstevních záložen a podroboval je formě státního dohledu. Pokud by zákonná úprava připustila přijímání vkladů od veřejnosti jinými než zákonem o bankách či zvláštními zákony regulovanými osobami, vzniklo by tak zvýšené riziko spočívající v nedostatečné úpravě podnikání těchto osob a ohrožení návratnosti přijatých vkladů. Zároveň by se vytvořilo nerovné postavení mezi bankami a dalšími zvláštními předpisy regulovanými osobami a osobami nepodléhajícími regulaci. Takový přístup by představoval i ohrožení hospodářské soutěže.

2. Uvedený princip je zachován i v současně platné právní úpravě a představuje zároveň určité vymezení rozhraní pro určení, na které osoby se vztahuje bankovní regulace. Činnost spočívající v **přijímání vkladů** se touto úpravou stává **esenciální činností**, která odlišuje banky od ostatních osob. Přijímání vkladů *per se* není činnost, která by vytvářela podnikateli zisk, a teprve ve spojení s použitím vkladů k úvěrování nebo jiným obchodům představuje ucelený podnikatelský záměr, který by měl být uskutečňován zejména bankami, popřípadě jinými zákonem stanovenými osobami.

3. Právní úprava zákona o bankách sice zakazovala zákonem neoprávněným osobám přijímat vklady od veřejnosti, nicméně tím, že tyto osoby neměly bankovní licenci nebo jiné zvláštním zákonem stanovené oprávnění, přímo se na ně právní úprava nevztahovala a ČNB neměla právní titul k postihu takto si počínající osoby. Změnu přinesla směrnice 2013/36/EU v čl. 66 odst. 1 písm. a), který stanovil, že členské státy zajistí, aby jejich právní a správní předpisy obsahovaly správní sankce a jiná správní opatření, přinejmenším pokud jde o činnost přijímání vkladů a jiných splatných prostředků od veřejnosti, aniž by se jednalo o úvěrovou instituci v rozporu s čl. 9. Tento požadavek byl transponován novelou zák. č. 135/2014 Sb., která v § 36a odst. 1 písm. a) zakotvila skutkovou podstatu přestupku fyzické osoby spočívající v přijetí vkladu v rozporu s § 2 odst. 1 a v § 36c odst. 1 písm. a) zakotvením skutkové podstaty správního deliktu právnické osoby a podnikající fyzické osoby spočívající v přijetí vkladu v rozporu s § 2. Touto legislativní změnou bylo založeno oprávnění ČNB (§ 36j) projednat správní delikty a právně postupovat vůči osobám porušujícím zákon bez bankovní licence nebo jiného oprávnění podle zvláštního zákona.

K odst. 1

4. Směrnice 2013/36/EU v čl. 9 odst. 1 stanoví, že členské státy zakáží osobám nebo podnikům, které nejsou úvěrovými institucemi, vykonávat podnikatelskou činnost spočívající v přijímání vkladů nebo jiných splatných prostředků od veřejnosti. V této souvislosti se v citované směrnici uvádí: „K zajištění dobře fungujícího vnitřního trhu jsou pro obchodování a řízení přeshraničních skupin úvěrových

institucí nezbytné transparentní, předvídatelné a harmonizované postupy a rozhodnutí v oblasti dohledu.“ a „Oblast působnosti opatření by proto měla být co nejširší, aby se vztahovala na všechny instituce, jejichž činnost spočívá v přijímání splatných peněžních prostředků od veřejnosti ve formě vkladů i v jiných formách, jako je soustavné vydávání dluhopisů a obdobných cenných papírů a poskytování úvěru na vlastní účet.“ Směrnice tedy klade důraz zejména na **posílení dohledu** nad úvěrovými institucemi a osobami přijímajícími vklady od veřejnosti. *A contrario sensu* pak **vyžaduje zákaz přijímání vkladů od veřejnosti** osobami nepodléhajícími takovému dohledu.

5. Úprava obsažená v odst. 1 je transpozicí ustanovení směrnice. Přijímání vkladů od veřejnosti je považováno za jednu z hlavních činností banky, a proto zákon požaduje, aby vklady od veřejnosti přijímaly zásadně osoby s bankovní licenci. Právní úprava však umožňuje přijímání vkladů od veřejnosti, pokud tak stanoví zvláštní zákon.

6. Pro určení, které zvláštní zákony umožňují bez bankovní licence přijímat vklady od veřejnosti, je zejména klíčové vymezit pojmy „vklad“ a „veřejnost“. Pojem **vklad** je vymezen v § 1 odst. 2 (srov. komentář k tomuto ustanovení). Ustanovení odst. 2 pojem přijímání vkladů od veřejnosti rozšiřuje, čímž i konkretizuje a doplňuje v § 1 odst. 2 uvedenou obecnou definici vkladu stanovením konkrétních podmínek.

7. O pojmu **veřejnost** je blíže pojednáno v bodě 21 komentáře k § 1.

8. Zvláštním zákonem umožňujícím družstevní záložně přijímat vklady od svých členů je zákon o spořitelních a úvěrních družstvech. Ustanovení § 1 odst. 2 stanoví, že na základě **povolení působit jako družstevní záložna** uděleného Českou národní bankou je družstevní záložna oprávněna mj. k přijímání vkladů od svých členů.

9. Ustanovení § 44c zák. o ČNB stanoví, že pokud ČNB vykonává na základě tohoto zákona činnost, která podle jiného právního předpisu vyžaduje licenci, povolení nebo registraci ČNB anebo podléhá jejímu dohledu, licenci, povolení ani registraci k takové činnosti nepotřebuje a tato činnost nepodléhá jejímu dohledu. Jiná ustanovení citovaného zákona zakládají oprávnění ČNB k vedení účtů a poskytování bankovních služeb zaměstnancům a dalším právnickým osobám. I tuto úpravu lze považovat za zvláštní zákon umožňující ČNB přijímání vkladů od veřejnosti bez bankovní licence.

10. Ustanovení § 1 odst. 1 zák. o stav. spoření sice umožňuje **stavebním spořitelnám** přijímat vklady od účastníků stavebního spoření, tj. veřejnosti, avšak stavební spořitelny mají bankovní licenci, takže v jejich případě nejde o výjimku upravenou zvláštním zákonem.

11. V souvislosti s odst. 2 vzniká i otázka, zda **zaměstnavatelé** mohou přijímat vklady od zaměstnanců. Tento jev se v praxi nazývá podniková spořitelna. Podnikové spořitelny vedle přijímání vkladů poskytují i jiné služby spočívající v otevření účtu, převádění peněžních prostředků z účtu jiným osobám a přijímání peněžních prostředků na účet od jiných osob, vydávání platebních prostředků zejména platebních karet k těmto účtům. Účty zaměstnanců u zaměstnavatele, na které se

převádějí mzdy a jiné odměny, mohou být i prezentovány jako sociální program, kterým zaměstnavatel zhodnocuje vklady zaměstnanců a zaměstnanec vyjadřuje určitou loajalitu zaměstnavateli. Pro zaměstnavatele uvedené vklady představují cizí zdroj financování jeho činnosti, zaměstnanec poskytuje zaměstnavateli úvěr s rizikem z toho vyplývajícím. Činnost podnikových spořitelen se v České republice rozvinula zejména po roce 1989 a nebyla pozitivněprávními předpisy upravena. Případy, kdy zaměstnavatel přijímá vklady od zaměstnanců, byly tolerovány zejména úpravou § 8 odst. 1 písm. c) zák. o daních z příjmů ve znění do 31. prosince 2013 (změna provedena zákonem č. 344/2013 Sb.). Přijímání vkladů od zaměstnanců nepovažovala a nepovažuje za přijímání vkladů od veřejnosti ani Česká národní banka v upozornění ČNB pro subjekty poskytující služby „podnikových spořitelen“ (http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/upozorneni_podnikove_sporitelny.html). Vzhledem k tomu, že dle tohoto výkladu peněžní prostředky zaměstnanců přijímané zaměstnavatelem nepředstavují vklad podle zákona o bankách, tak se na tento poměr nepoužijí ani ustanovení zákona o bankách o pojištění vkladů.

12. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, s účinností od 1. listopadu 2009 požaduje, aby všechny „**podnikové spořitelny**“, které poskytují tzv. platební služby ve smyslu tohoto zákona, získaly oprávnění ČNB. Subjekt, který by poskytoval platební služby po 1. květnu 2011 bez tohoto oprávnění, se dopustí správního deliktu [§ 132 odst. 1 a), resp. § 134 odst. 1 a) zák. o platebním styku]. Zákon zavedl novou regulaci v oblasti poskytování platebních služeb, které definuje v § 3 odst. 1, a to i pro nebankovní subjekty. Vede-li tedy zaměstnavatel svým zaměstnancům účty, ze kterých je možné provádět převody peněžních prostředků na jiné účty nebo ke kterým lze vydávat platební prostředek, a nejde-li o služby výslovně vyloučené na základě § 3 odst. 3 zák. o platebním styku, poskytuje zaměstnavatel platební služby, které jsou oprávněny poskytovat pouze subjekty uvedené v § 5 tohoto zákona.

13. Vklady přijímané zaměstnavateli od zaměstnanců se změnou daňových právních předpisů a přijetím zákona o platebním styku staly předmětem určité regulace. Skutečnost, že na takto přenechávané peněžní prostředky lidí se nevztahují ustanovení o **pojištění vkladů**, představuje značné riziko spojené zejména s činností zaměstnavatele. Lze mít určité pochybnosti, zda tento přístup nebude v případě insolvence některých zaměstnavatelů předmětem kritiky.

K odst. 2

14. **Pojem vklad** je vymezen v § 1 odst. 2. Toto vymezení postačovalo až do 30. dubna 2002, kdy nabyla účinnosti novela provedená zákonem č. 126/2002 Sb. Změna právní úpravy byla vyvolána transpozicí tehdejšího čl. 3 v duchu bodu 6 preambule směrnice EP a Rady 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu. Účelem rozšíření účinnosti úpravy byl požadavek zamezit obcházení zákazu přijímat vklady od veřejnosti vydáváním dluhopisů, popř. jiných obdobných cenných papírů (tj. cenných papírů, které jsou vyjádřením peněžitého dluhu emitenta vůči jejich držitelům). Soustavné (kontinuální, opakující se) vydávání

dluhopisů bylo třeba považovat při splnění podmínek převzatých ze směrnice jako přijímání vkladů (důvodová zpráva k zák. č. 126/2002 Sb., změna zákona o bankách, ASPI ID: LIT23860CZ). V současnosti platná směrnice 2013/36/EU v čl. 9 odst. 1 a bodu 14 preambule zachovala dřívější dikci úpravy, a v důsledku toho zůstala zachována i rozšířená úprava odst. 2.

15. Úprava obsažená v odstavci *per se* nepředstavuje rozšíření definice pojmu vklad. Zákon stanoví **právní fikci**, podle které se na roveň „přijímání vkladů“ klade „soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů“ při splnění další zákonem stanovené podmínky.

16. **Dluhopis** je podle § 2 zák. o dluhopisech cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, vydaný podle českého práva, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky odpovídající jmenovité hodnotě jeho emitentem, a to nejednou nebo postupně k určitému okamžiku, a popřípadě i další práva plynoucí ze zákona nebo z emisních podmínek dluhopisu.

17. Vedle vydávání dluhopisů se za přijímání vkladů považuje i **vydávání jiných srovnatelných cenných papírů**. Zákon stanoví pro vymezení okruhu vydávaných nástrojů dvě podmínky. Jde o to, aby vydávaný nástroj byl cenným papírem a aby byl srovnatelným nástrojem s dluhopisem.

18. Definici cenného papíru obsahuje § 514 obč. zák. Podle této úpravy je **cenný papír** listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Obecné vymezení cenného papíru nevylučuje existenci takových druhů cenných papírů, které nejsou zákonem zvlášť upraveny. Nevydal-li emitent cenný papír jako druh s náležitostmi zvlášť upravenými zákonem, musí listina určit alespoň odkazem na emisní podmínky právo, které je s cenným papírem spojeno, a údaj o emitentovi (§ 515 obč. zák.). Občanský zákoník tím připouští výslovně existenci neupravených druhů cenných papírů. Rozšíření druhů cenných papírů za hranice pozitivní právní úpravy, která vymezuje jejich náležitosti, otevírá prostor pro emitenty různých nástrojů k jejich vymezení jako cenný papír v emisních podmínkách.

19. Občanský zákoník přijal koncepci, na základě které se **zaknihovaný cenný papír** nepovažuje za cenný papír (§ 525 a násl. obč. zák.). Vzhledem ke skutečnosti, že odst. 2 výslovně neuvádí, že se úprava vztahuje i na možnost vydávání nástroje srovnatelného s dluhopisem jako zaknihovaného cenného papíru, bude použití tohoto ustanovení na soustavné vydávání srovnatelných zaknihovaných cenných papírů velmi obtížné. Je však zřejmé, že jde spíše o legislativní nedostatek, než úmysl zákonodárce.

20. K vymezení srovnatelnosti cenného papíru s dluhopisem neposkytuje úprava výslovně žádná vodítka. Z povahy a účelu úpravy lze dovodit, že hlavním kritériem pro určení srovnatelnosti bude **„právo na splacení určité dlužné částky“**. Toto právo inkorporované do dluhopisu odpovídá definičnímu znaku vkladu upravenému v § 1 odst. 1 zákona. Při posuzování, zda cenný papír vydaný emitentem je srovnatelný s dluhopisem, bude vždy třeba posoudit, zda cenný papír obsahuje právo na splacení určité dlužné částky. Diskusní může být, do jaké míry právo na splacení dlužné částky má garantovat celou výši poskytnutých peněžních prostředků.

Vzhledem ke skutečnosti, že úprava používá termínu „srovnatelný“, bude možné připustit i případy, kdy garance splacení bude zahrnovat i nižší než poskytnutý objem peněžních prostředků.

21. Z druhů cenných papírů upravených zákonem lze s dluhopisem srovnávat **směnku**, zejména směnku vlastní. Ustanovení § 75 zák. směn. a šekového stanoví, že vlastní směnka obsahuje bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu. Srovnatelnost tohoto druhu cenného papíru nastane zejména v případě, kdy v rámci směnečného programu emitenta dojde k převodu vystavených smének za účelem získání peněžních prostředků od osob, které si směnky koupí.

22. Možnost emitenta označit v emisních podmínkách jako cenný papír i jiné nástroje rozšiřuje podstatně okruh srovnatelných cenných papírů. V těchto případech bude třeba posoudit právo vtělené do konkrétního cenného papíru a účel jeho vydání.

23. Byť zákonodárce použil mezi dluhopisy a jinými srovnatelnými cennými papíry spojku „a“, nelze z toho dovozovat, že chtěl oba nástroje (dluhopisy a jiné cenné papíry) zahrnout kumulativně. Odporovalo by povaze úpravy, pokud by k naplnění právní fikce přijímání vkladu bylo třeba vydávat nejen dluhopisy, ale i jiné srovnatelné cenné papíry. Přesnější by zřejmě bylo použití spojky „nebo“.

24. Podstatným znakem právní fikce, která považuje vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů za přijímání vkladů, je „**soustavnost**“ této činnosti. Důvodová zpráva k zák. č. 126/2002 Sb. k navrhovanému znění uvedla vedle pojmu „soustavnost“ alternativně „kontinuálnost“ a „vícekrát se opakující“. Soustavnost není totožná s nepřetržitostí a trvalostí. Za soustavnost lze považovat i činnost provozovanou v určitých intervalech. Za soustavnost nelze považovat činnost uskutečňovanou nahodile, výjimečně, příležitostně nebo občas. Pojem soustavnosti bude vždy věci konkrétního případu s přihlédnutím k okolnostem činnosti emitenta.

25. Ze systematiky úpravy § 2 plyne, že právní fikce zahrnuje pouze případy, kdy soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů vede k přijímání peněžních prostředků od veřejnosti. Úprava v odst. 1 zakazuje přijímání vkladů od veřejnosti, nelze ji proto rozšířit v odst. 2 na přijímání vkladů od jakýchkoli osob. Emise dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů nebude považována podle odst. 2 za přijímání vkladů, pokud nebude určena veřejnosti. Důvodová zpráva k zákonu č. 126/2002 Sb. k návrhu této úpravy uvedla, že budou-li takové dluhopisy na primárním trhu nabízeny pouze institucionálním investorům, nepůjde ovšem o zakázané přijímání vkladů od veřejnosti, jelikož okruh institucionálních investorů (tedy profesionálů v oblasti investování) nelze považovat za veřejnost. Pokud by však byly nabízeny i ostatním osobám, šlo by o zakázané přijímání vkladů od veřejnosti.

26. **Další zákonnou podmínku pro uplatnění právní fikce přijímání vkladů** obsahuje úprava pod písmeny a) až c). V těchto písmenech jsou uvedeny podmínky, za kterých se považuje soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů za přijímání vkladů. Výčet podmínek je upraven alternativně; k naplnění skutkové podstaty postačí splnění i jedné ze zde uvedených podmínek. Pokud však nebude splněna žádná ze zde uvedených podmínek, nebude možné považovat soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů za přijímání vkladů.

27. Podmínka stanovená pod písm. a) požaduje, aby vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů představovalo **jedinou nebo jednu z hlavních činností emitenta**. V případě, kdy vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů představuje jedinou činnost emitenta, v praxi nevznikne zpravidla žádná pochybnost o splnění podmínky. Tento podnikatelský záměr však bude z ekonomického hlediska obtížně obhajitelný. Případ, kdy půjde o jednu hlavních činností emitenta, bude vyžadovat zejména posouzení, které z emitentových činností lze považovat za hlavní a zda vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů k nim patří. Při posouzení bude třeba vzít úvahu jak zakladatelské právní jednání vedoucí k ustavení emitenta, tak i ekonomické výsledky jeho hospodaření.

28. Podmínka stanovená pod písm. b) požaduje, aby předmětem podnikatelské činnosti emitenta bylo **poskytování úvěrů**. Soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů při splnění této podmínky představuje zdroje emitenta pro poskytování úvěrů. Úvěr je definován v § 1 odst. 2. Emitent v rámci své podnikatelské činnosti se velmi těsně přibližuje znakům charakteristickým pro banku. Podle § 25 zák. o veř. rejstřících se předmět podnikání zapíše do veřejného rejstříku. Lze soudit, že při naplnění podmínky nelze lpět na formálních znacích, tj. i kdyby poskytování úvěrů nebylo zapsáno ve veřejném rejstříku jako předmět činnosti emitenta, ke splnění podmínky postačí, pokud emitent úvěry poskytuje, to znamená, materiálně naplňuje podmínku normy.

29. Podmínka uvedená pod písm. c) požaduje, aby předmětem činnosti emitenta byla některá z činností uvedených v § 1 odst. 3. Vzhledem k různorodosti činností normovaných v § 1 odst. 3 jde o podmínku velmi přísnou. Zákon navíc nestanoví, že některá z činností zde uvedených musí být hlavním předmětem nebo jedním z hlavních předmětů podnikatelské činnosti emitenta. Do rozporu se zákonem se tak může dostat i emitent, který některou z těchto činností provádí pouze okrajově a limitovaně.

Související ustanovení:

§ 1 – vymezení pojmů, § 36a – přestupky fyzických osob I, § 36c – správní delikty nebankovních subjektů I, § 36j – společná ustanovení o správních deliktech II

Související předpisy:

§ 1 odst. 2 zák. o spořitel. a úvěr. družstvech, – § 44c zák. o ČNB, – § 1 odst. 1 zák. o stav. spoření, – § 3, § 5, § 132 a § 134 zák. o platebním styku, – § 2 zák. o dluhopisech, – § 514, § 515, § 525 a násl. obč. zák., – § 75 zák. směn. a šekového, – § 25 zák. o veř. rejstřících

§ 3

(Ochrana označení)

(1) Slovo „banka“ nebo „spořitelna“, jeho překlady nebo slova od nich odvozená smí užívat v obchodní firmě pouze právnická osoba, které byla udělena licence, pokud není zřejmé ze souvislosti, v níž se slovo „banka“ nebo „spořitelna“ používá, že tato osoba se nezabývá činností uvedenou v § 1 odst. 1.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na osoby, jejichž obchodní firma nebo název jsou zavedeny nebo uznávány zákonem nebo na základě mezinárodní smlouvy, která byla schválena Parlamentem, ratifikována a vyhlášena a jíž je Česká republika vázána, anebo na základě obdobné mezinárodní smlouvy, která vstoupila v platnost před 1. lednem 1993, (dále jen „mezinárodní smlouva“).

(3) Česká národní banka může požadovat

- a) změnu navrhované obchodní firmy zakládané banky v případech, kdy existuje nebezpečí záměny s obchodní firmou jiné již existující právnické osoby nebo její pobočky,
- b) změnu označení pobočky zahraniční banky spočívající v doplnění rozlišovacího dodatku v případech, kdy existuje nebezpečí záměny s obchodní firmou jiné již existující právnické osoby nebo s označením její pobočky.

K § 3

1. Účelem ustanovení je konkretizace úpravy zákazu klamavosti a zaměnitelnosti obchodní firmy v podmínkách bank. Obecné požadavky na obchodní firmu jsou v tomto směru obsaženy zejména v § 424 obč. zák. Podle tohoto ustanovení obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě. Vzhledem k povaze činnosti bank a její regulaci zákon stanoví další požadavky a rozšiřuje kompetenci ČNB k jejich zajištění. Úpravou nejsou dotčena ustanovení týkající se nekalé soutěže.

2. Úprava odst. 1 a 2 sleduje ochranu označení „banka“ a „spořitelna“ a vymezení podmínek pro používání tohoto označení. Úprava obsažená v prvních dvou odstavcích ustanovení byla součástí zákona od počátku jeho účinnosti a byla měněna v důsledku změny používaných pojmů a potřeby zpřesnění. Zařazení třetího odstavce bylo provedeno novelou – zákonem č. 126/2002 Sb. na základě požadavku komunitárního práva. Změna právní úpravy byla vyvolána transpozicí tehdejšího čl. 15 v duchu bodu 6 preambule směrnice EP a Rady 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, podle kterého „úvěrové instituce mohou při výkonu své činnosti bez ohledu na předpisy o používání slov ‚banka‘, ‚spořitelna‘ nebo jiných obdobných označení existujících v hostitelském členském státě užívat na celém území Společenství též název, jaký užívají v členském státě, kde mají své sídlo. Při nebezpečí záměny může hostitelský členský stát z důvodu ujasnění požadovat, aby byl název doplněn vysvětlujícím dodatkem.“ Uvedenou úpravu bez významových změn převzal čl. 19 v současnosti platné směrnice 2013/36/EU.

3. Účelem úpravy prvních dvou odstavců je zejména **zabránit klamavosti obchodní firmy nelicencovaných podnikatelů** ve vztahu k bankám a spořitelnám. Úprava odst. 3 sleduje zamezení možnosti záměny obchodních firem bank, popřípadě označení poboček zahraničních bank zakotvením oprávnění ČNB.

K odst. 1

4. Úprava provádí určitou rezervaci slova „banka“ a „spořitelna“. Jde o slova, jejichž použití vyvolává v osobách určitou představu a tím nastává i očekávání spojená s poskytovanými službami a povahou poskytovatele služeb. Rozdílnost subjektů označovaných těmito slovy je třeba hledat v historii. **Banky** se v rámci své činnosti zabývaly všemi druhy bankovních obchodů, prováděly obchody pasivní, aktivní a oboustranné. **Spořitelny** se zaměřovaly na rozvoj spořivosti obyvatelstva, shromažďování drobných vkladů a jejich zúročení a zajištění platebního styku. Spořitelny byly vnímány jako bezpečné peněžní ústavy pro lidi, nikoli pro právnické osoby. Moderní právní úprava mezi bankami a spořitelkami nečiní rozdíl a obě korporace považuje za banky. Ani zákon uvedením obou slov nezavádí odlišné kategorie bank.

5. Úprava se neomezuje pouze na uvedená slova, ale zahrnuje i jejich překlady do cizích jazyků nebo slova odvozená od těchto slov. V případě překladů slova „banka“ může jít např. o slova „bank“, „banque“, „banca“ nebo „banco“; u slova „spořitelna“ např. „savings bank“, „sparkasse“.

6. **Odvozování slov** je pojem z oblasti slovtvorby. Základové slovo je termín pro slovo, z něhož vzniklo slovo nové. Tomu se obecně říká slovo odvozené. Odvozování je považováno za základní slovtvorný způsob českého jazyka. Odvozuje se pomocí připojování předpon nebo přípon ke kmeni základového slova. Podstatná a přídavná jména se odvozují převážně pomocí přípon. Odvozování se týká nejen slov „banka“ a „spořitelna“, ale i jejich překladů; úprava dopadá i na taková slova.

7. Výluka použití těchto slov není absolutní a týká se pouze jejich užívání v obchodní firmě právnické osoby. Úprava se tedy netýká osob fyzických, a to ani v případě, že jsou podnikatelé a mají obchodní firmu. Podle § 423 obč. zák. je **obchodní firma** jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Z právní úpravy je zřejmé, že u obchodní firmy je dána souvislost s pojmem „podnikatel“. Na právnickou osobu, která není podnikatelem, se ustanovení odst. 1 nevztahuje.

8. Úprava umožňuje použití předmětných slov i v těch případech, pokud je právnická osoba – podnikatel nepoužívá v obchodní firmě, ale v rámci reklamy, informačních letáčích apod.

9. Slovo „banka“ nebo „spořitelna“ (překlady a odvozená slova) smí v obchodní firmě užívat pouze právnická osoba, které byla udělena **bankovní licence**. Touto úpravou se naplňuje účel regulace, tj. aby osoby vstupující do právního poměru se subjektem označeným „banka“ nebo „spořitelna“ nebyly uvedeny v omyl o povaze podnikatele a charakteru jím poskytovaných služeb a neočekávaly činnosti banky.

10. Podmínka, aby právnické osobě byla udělena bankovní licence, zahrnuje případy, kdy bankovní licence byla udělena Českou národní bankou (banky se sídlem na území České republiky a pobočky zahraničních bank nepožívajících výhody jednotné bankovní licence). Podle § 5c zákona banky požívající výhody jednotné bankovní licence mohou vykonávat stanovené činnosti na území jiného členského státu prostřednictvím své pobočky bez licence. **Výjimku pro užití slov v obchodní firmě** takovým bankám na území České republiky zakotvuje odst. 2.

11. Pokud je zřejmé ze souvislosti, v níž se slovo „banka“ nebo „spořitelna“ používá, že se tato osoba **nezabývá činností uvedenou v § 1 odst. 1**, není použití těchto slov zakázáno. Požadovaná souvislost musí vyplynout přímo z obchodní firmy právnické osoby, protože ta je objektem úpravy. Navíc by odporovalo účelu úpravy, pokud by požadovanou souvislost bylo možné dovést jen z dalších dokumentů (zakladatelského právního jednání apod.).

12. **Dovolenost použít uvedená slova** v obchodní firmě právnické osoby je založena na splnění podmínky záležející v tom, že právnická osoba se nezabývá činností uvedenou v § 1 odst. 1. Ustanovení § 1 odst. 1 uvádí dvě činnosti – přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. K tomu, aby byla splněna zákonná podmínka, je nutné, aby právnická osoba nevykonávala ani jednu z těchto činností.

13. Dovolenost užití uvedených slov v obchodní firmě právnické osoby je tedy podmíněna **splněním podmínky**, jak z hlediska formálního, tak i z hlediska materiálního. Odporovalo by smyslu úpravy, pokud by sice ze souvislosti, ve které je slovo „banka“ nebo „spořitelna“ použito, vyplývalo, že se právnická osoba zabývá jinou činností (např. úsporami energií – spořitelna energie), ale zároveň by poskytovala úvěry.

14. Dovolenost užití se však vztahuje výslovně pouze na slova „banka“ nebo „spořitelna“ a nezahrnuje jejich **překlady nebo od nich odvozená slova**, i když podle povahy věci není k tomuto zúžení žádný důvod.

K odst. 2

15. Úprava vylučuje použití odst. 1 na určitý okruh osob, kterým tak dovoluje používat uvedená slova, jejich překlady a od nich odvozená slova bez omezení, pokud splňují stanovenou zákonnou podmínku. Generálním důvodem výjimky **zavedenost nebo uznávání obchodní firmy**.

16. Zavedenost nebo uznávání obchodní firmy mohou vzniknout ze **tří různých pramenů**. Jde o zákon, nebo mezinárodní smlouvu, která byla schválena Parlamentem, ratifikována a vyhlášena a již je Česká republika vázána, anebo obdobnou mezinárodní smlouvu, která vstoupila v platnost před 1. lednem 1993.

17. Důvodová zpráva k návrhu zák. č. 126/2002 Sb., který upravil text odstavce do současného znění, ke změně ustanovení odst. 2 uvedla, „že navržené znění je třeba přeformulovat tak, aby text zcela vyhovoval požadavku I. bankovní směrnice“. Z této formulace se podává, že jedním z účelů úpravy je, aby úvěrové instituce mohly při výkonu své činnosti bez ohledu na předpisy o používání slov „banka“, „spořitelna“ nebo jiných obdobných označení existujících v hostitelském členském státě užívat na celém území Evropské unie též název, jaký užívají v členském státě, kde mají své sídlo.

K odst. 3

18. Úprava obsažená v odst. 3 řeší odlišnou materii než úprava předchozích odstavců. Odstavce 1 a 2 obsahují podmínky, za kterých lze používat určitá zde vyhrazená slova v obchodní firmě právnické osoby. Odstavec 3 stanoví **oprávnění**

ČNB požadovat změnu v obchodní firmě zakládané banky nebo změnu označení pobočky zahraniční banky. Zatímco v případě předchozích odstavců je účelem zabránit klamným představám osob o předmětu činnosti právnické osoby, v případě odst. 3 je účelem zabránit možnosti záměny obchodních firem dvou bank, resp. záměny označení pobočky zahraniční banky.

19. Zákonná úprava zakládá ČNB oprávnění požadovat provedení změn obchodní firmy nebo označení. Z formulace zákona je zřejmé, že nejde o povinnost ČNB zkoumat výlučnost obchodní firmy zakládané banky, resp. označení pobočky zahraniční banky. Pokud ČNB svého oprávnění nevyužije, nedopouští se jednání v rozporu s právními předpisy. V případě uvedeném pod písm. a) může ČNB požadovat změnu navrhované obchodní firmy zakládané banky. I pro nově zakládanou banku – akciovou společnost žádající Českou národní banku o bankovní licenci platí požadavek obsažený v § 424 obč. zák., že obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou. Jde tedy o instrukci v tomto určenou **zakladatelům akciové společnosti**. Zákonodárce však uvažuje s možností, že zakladatelé zákonnému požadavku nezaměnitelnosti obchodní firmy nevyhoví. Obecně § 90 odst. 1 zák. o veř. rejstřících stanoví **rejstříkovému soudu** povinnost zkoumat, zda navrhovaná obchodní firma podnikatele není zaměnitelná s jinou již existující zapsanou obchodní firmou. Pokud rejstříkový soud sezná, že navrhovaná obchodní firma je zaměnitelná s jinou existující obchodní firmou, může návrh zamítnout. Stejně platí i pro **notáře**, který bude zapisovat obchodní firmu do obchodního rejstříku přímo podle § 108 zák. o veř. rejstřících.

20. Oprávnění ČNB založené pod písm. a) lze uplatnit v průběhu řízení o udělení bankovní licence. Pro uplatnění oprávnění před zahájením řízení, resp. po jeho skončení by ČNB hledala právní oporu jen velmi obtížně. Zákonodárce sice systematicky umístil úpravu mimo regulaci bankovní licence, z čehož však lze dovodit, že posouzení požadavku nezaměnitelnosti obchodní firmy není obligatorní povinností ČNB v řízení o udělení bankovní licence.

21. Podkladem pro **uplatnění práva ČNB** je žádost o bankovní licenci podle § 4 a přílohy k ní, zejména dokumenty osvědčující zakladatelské právní jednání, ze kterých vyplývá obchodní firma založené akciové společnosti. ČNB obchodní firmu zakládané banky porovná z hlediska zaměnitelnosti s obchodní firmou jiné již existující právnické osoby (přesněji banky). Hlediska posouzení zaměnitelnosti nejsou dána právní úpravou a budou záležet na uvážení ČNB. Určitým vodítkem v tomto směru může být judikatura soudů týkající se zaměnitelnosti obchodních firem.

22. **Pobočka již existující banky** nemá obchodní firmu, ale označení (určitá nepřesnost díky pod písm. a), která však byla napravena pod písm. b). Nicméně oprávnění ČNB zahrnuje i posouzení zaměnitelnosti obchodní firmy zakládané banky a označení pobočky existující banky. Ač to zákon výslovně neuvádí, půjde o pobočku zahraniční banky. Při posuzování zaměnitelnosti bude třeba postupovat analogicky, jako v případě obchodních firem. Česká národní banka využije k realizaci svého oprávnění nástrojů správního řízení.

23. **Oprávnění ČNB** založené pod písm. b) bude zcela jistě možné uplatnit v průběhu řízení o udělení bankovní licence v případech uvedených v § 1 odst. 6 písm. b) zákona, tj. pokud jde o zahraniční banku nepožívající výhodu jednotné bankovní licence. Postup ČNB bude obdobný jako v případech zaměnitelnosti obchodní firmy zakládané banky.

24. **Pobočka zahraniční banky**, která požívá výhody jednotné bankovní licence, Českou národní banku o bankovní licenci nežádá. V takovém případě by zjištění o zaměnitelnosti označení pobočky mohlo být považováno za porušení právních předpisů spadajících do působnosti hostitelského státu a podle § 5k odst. 1 by ČNB mohla požadovat na zahraniční bance ukončení tohoto protiprávního stavu a provedení změny označení pobočky.

25. Česká národní banka je v případech pod písm. a) i b) oprávněna požadovat změnu obchodní firmy zakládané banky, resp. označení pobočky zahraniční banky. Úprava pod písm. b) omezuje požadavek změny pouze na doplnění rozlišovacího dodatku. V souladu s konstantní judikaturou ve věcech změny obchodní firmy analogicky nelze připustit, aby ČNB ukládala ve správním řízení účastníkovi, které konkrétní slovo má do obchodní firmy či označení pobočky doplnit či z něj vypustit (NS 32 Odo 840/2004).

Související ustanovení:

§ 1 – vymezení pojmů, § 4 – řízení o udělení bankovní licence, § 5c – jednotná licence, § 5k – nápravná opatření a zásahy vůči pobočce

Související předpisy:

§ 423, § 424 obč. zák., – § 90, § 108 zák. o veř. rejstřících

§ 3a *(Funkce ČNB)*

Česká národní banka vykonává funkci příslušného orgánu a je zároveň určeným orgánem podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího obezřetnostní požadavky²⁷⁾.

²⁷⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

K § 3a

1. Do zákona bylo toto ustanovení vloženo zákonem č. 135/2004 Sb. Účelem zákona byla implementace směrnice 2013/36/EU a nařízení č. 575/2013/EU. Těmito předpisy byl do legislativy Evropské unie zaveden nový kapitálový koncept připravený Basilejským výborem pro bankovní dohled (tzv. Basel III) a další regulatorní pravidla v zájmu omezení bariér jednotného trhu a sjednocování dohledových přístupů.

2. Úprava reaguje na požadavek obsažený v čl. 458 odst. 1 nařízení č. 575/2013/EU, který výslovně požaduje, aby členské státy určily **orgán odpovědný** za uplatňování tohoto článku. V České republice je tímto orgánem Česká národní banka.

3. Článek 458 nařízení č. 575/2013/EU stanoví, že pokud orgán určený podle odst. 1 (tj. ČNB) zjistí, že ve finančním systému došlo ke **změnám velikosti makrobezpečnostního nebo systémového rizika**, které mohou mít závažné nepříznivé důsledky pro finanční systém a reálnou ekonomiku v konkrétním členském státě (České republice) a které by podle názoru orgánu určeného podle odst. 1 (ČNB) bylo lepší řešit prostřednictvím přísnějších opatření na vnitrostátní úrovni, uvědomí o této skutečnosti Evropský parlament, Komisi, Radu, Evropskou radu pro systémová rizika (*European Systemic Risk Board, ESRB*) a Evropský orgán pro bankovníctví (*European Banking Authority, EBA*) a předloží příslušné kvantitativní nebo kvalitativní důkazy všech požadovaných skutečností. Součástí požadovaných skutečností je i návrh vnitrostátních opatření pro instituce s vnitrostátním povolením nebo podskupinu těchto institucí, jejichž účelem je zmírnit změnu velikosti rizika. Právomoc přijmout prováděcí akt s cílem zamítnout navrhovaná vnitrostátní opatření je svěřena Radě, která jedná kvalifikovanou většinou, na návrh Komise. Získali-li orgán určený podle odst. 1 (ČNB) povolení uplatnit vnitrostátní opatření podle tohoto článku, poskytne dotčeným příslušným orgánům nebo pověřeným orgánům v jiných zemích veškeré relevantní informace.